

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2022–2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Josef Kočí

**Vzdělávání příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů
a sborů dobrovolných hasičů**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Víšek Jiří, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2022–2023

BACHELOR THESIS

Josef Kočí

**Training of members of volunteer fire brigades and volunteer
fire brigades**

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Víšek Jiří, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 6.3.2023

Jméno autora: Josef Kočí

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Jiřímu Viškovi, Ph.D., za skvělé vedení, cenné rady a připomínky při psaní bakalářské práce. Zároveň děkuji všem respondentům, příslušníkům a příslušnicím hasičských sborů za jejich ochotu vyplnit dotazníky k této bakalářské práci.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá strukturou vzdělávání příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů. Zkoumaným problémem bude zejména časová dotace vzdělávacích programů. V teoretické části budou popsány hasičské sbory, jejich historie, zařazení do integrovaného záchranného systému a jejich členění. Dále bude popsána andragogika v souvislosti se vzděláváním příslušníků sborů. V praktické části bude popsána metodika sběru potřebných dat a následně dojde k vyhodnocení dotazníkového šetření pomocí grafů.

Klíčová slova

Hasičský záchranný sbor, jednotka sboru dobrovolných hasičů, sbor dobrovolných hasičů, integrovaný záchranný systém, vzdělání, edukace, kurzy, časová dotace, vzdělávací programy, příslušník.

Annotation

This bachelor thesis deals with the structure of education of members of volunteer fire brigades and volunteer fire brigades. The investigated problem will be especially the time subsidy of educational programs. In the theoretical part will be described fire brigades, their history, inclusion into the integrated rescue system, their breakdown. Further will be described andragology in connection with education of members of the brigades. In the practical part will be described methodology of collecting the necessary data and then evaluation of questionnaire survey using graphs.

Keywords

Fire Rescue Department, Volunteer Fire Department Unit, Volunteer Fire Department, Integrated Rescue System, Education, Education, Courses, Time Subsidy, Educational Programs, Member.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 SEZNÁMENÍ S TÉMATEM PRÁCE	11
1.1 Cíl práce.....	12
1.2 Andragogika a celoživotní vzdělávání příslušníků hasičských sborů	12
2 HISTORIE HASIČSKÝCH SBORŮ, IZS.....	15
2.1 Historie placených hasičů a hasičského záchranného sboru na území České republiky	15
2.2 Sborny dobrovolných hasičů, jednotky sboru dobrovolných hasičů	20
2.2.1 Historie sborů dobrovolných hasičů.....	25
2.3 Integrovaný záchranný systém.....	29
2.4 Členění jednotek požární ochrany	30
3 STRUKTURA VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÝCH SBORŮ 32	32
3.1 Struktura vzdělávání příslušníku hasičského záchranného sboru.....	32
3.1.1 Rezortní vzdělávací zařízení	32
3.1.2 Instruktažně metodická zaměstnání, taktická a prověřovací cvičení	33
3.1.3 Mimorezortní vzdělávání	34
3.2 Struktura vzdělávání příslušníků jednotek a sborů dobrovolných hasičů.....	34
3.2.1 Požadavky na nového příslušníka jednotky sboru dobrovolných hasičů.....	35
3.2.2 Rezortní vzdělávací zařízení	36
3.2.3 Mimorezortní vzdělávání	37
3.2.4 Pravidelná odborná příprava příslušníků dobrovolných hasičských sborů	37
3.2.5 Taktická a prověřovací cvičení, instruktažně metodická zaměstnání	37
3.3 Vzdělávání příslušníků sboru dobrovolných hasičů	39
PRAKTICKÁ ČÁST	41
4 METODOLOGIE	41
4.1 Cíl praktické části	41
4.2 Použité metody výzkumu.....	42
4.2.1 Kvantitativní výzkum.....	42
4.2.2 Analýza dat	42
4.2.3 Průběh sběru dat.....	42
4.2.4 Výzkumný soubor	42

4.3	Formulace výzkumných hypotéz	43
5	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	44
6	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	61
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65
	SEZNAM ZKRATEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

„Škola je dílna lidskosti, kdež lidé mladí a suroví bývají ku přijetí plných pravých obrysů vzdělávání, aby nezůstali pařezy, nýbrž stali se živými obrazy Boha, tvory Tvůrci nejpodobnějšími.“¹ Tak pravil Jan Amos Komenský ve svém citátu.

Pro efektivní plnění pracovních a školitelských požadavků příslušníků hasičských sborů je potřebná patřičná znalost, dovednost a schopnost učit se novým věcem. Následně je třeba tyto zdárně uplatnit v rolích školitelů nových příslušníků. Jedná se o andragogické role lektora, metodika, vyučujícího, posluchače a žáka. Při učení nových členů hasičských sborů je nezbytné osvojit si očekávané postoje, vydané normy a hodnoty. Lektor dospělých (andragog) by měl mít řadu kompetencí, a to odborných, andro-didaktických či manažerských.²

V dnešní době není vzdělávání jen součástí života dětí a dospívajících, ale i dospělých a seniorů. Lidé si dnes zcela jistě uvědomují, že bez vzdělání leckdy není dobrého života. Většinou platí přímá úměra: čím vyšší vzdělání, tím lepší pracovní příležitosti a lépe placená pracovní pozice. Vše však není podmíněno získáním lepší pozice a lepšího sociálního statusu.

Dnes se v hojném počtu chtějí vzdělávat i senioři, kteří nejsou poháněni těmito cíli mladších generací, jejich motivací je ale vědění, trénink stárnoucího mozku a udržení si duševní svěžesti. Pro tuto skupinu byl vytvořen program celoživotního vzdělávání nazvaný Univerzita třetího věku. Jedná se o zpřístupnění poznatků univerzitních zdrojů a kvalifikovaných vědomostí osobám v postproduktivním věku. Cílem je seniorům umožnit získat na půdě univerzit nejnovější poznatky v mnoha oborech, jako je například historie, kultura, věda a politika.

¹ KOMENSKÝ, Jan Amos. Citáty na téma vzdělávání: Sbírnka citátů na téma škola, vzdělávání, život, lidé. In: *Citaty.net* [online]. © 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://citaty.net/temata/vzdelavani/>

² PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 34–35. ISBN 9788024747484.

Nedílnou součástí učení dospělých je dnes celoživotní profesní vzdělávání, se kterým přijde do styku během své pracovní kariéry téměř každý. Při profesním vzdělávání je jedno, v jaké pracovní pozici se zaměstnanec nachází či nacházel. V tomto typu vzdělávání hraje svou významnou roli dnešní moderní doba plná digitalizace, automatizace, zlepšovacích návrhů, nových modernizovaných strojů a technologií.

Společnost se ve všech oborech posouvá neustále vpřed. To s sebou nese i zvýšené nároky na jednotlivé pracovníky, čímž vzniká potřeba kvalitního profesního vzdělání. S tím je spojena kvalita práce, schopnost pracovníků obstát v pracovních rolích, případně se při ztrátě zaměstnání uplatnit na trhu práce. V souvislosti s profesním vzděláváním se začíná používat i jiné názvosloví. Kvalifikace je pojmem pro vzdělání, edukant je lektor či školitel. V dalším profesním vzdělávání se můžeme setkat s pojmy kvalifikační vzdělávání a rekvalifikační vzdělávání.³

Pracovníkům dnes nezbyvá nic jiného, než se začít celoživotně profesně vzdělávat z důvodu udržení stávajících pracovních pozic anebo získání nových, lepších a lépe placených pozic. To platí i u profese hasiče, a to jak dobrovolného, který je součástí sborů dobrovolných hasičů a jednotek sborů dobrovolných hasičů, tak i profesionálního. Konkrétně se tak děje v rámci narůstající agrese ve společnosti a s tím spojené hrozby teroristických útoků, rozvoje technologií v automobilovém průmyslu či výstavbě fotovoltaických elektráren, a to nejen na zelených loukách, ale i hojně na střechách domů. Při neustálých změnách počasí, kdy se na území České republiky často střídají extrémy, jako je sucho, povodně, záplavy či větrné smrště, jsou na zasahující hasiče kladeny vyšší nároky na jejich vzdělávání. Jen změna pohonu u vozidel nebo zásahy spojené s ptačí chřipkou a SARS-CoV-2 znamenají pro hasiče spousty odškolených hodin s touto problematikou.

³ MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 4–5. ISBN 978-80-7357-738-4.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SEZNÁMENÍ S TÉMATEM PRÁCE

Téma této bakalářské práce si autor vybral, jelikož je téměř 30 let součástí hasičů. Celkem 29 let patří do sboru dobrovolných hasičů a 27 let do jednotky sboru dobrovolných hasičů. Dále byl 7 let členem nově založené vojenské jednotky, která se nazývá Vojenský hasičský záchranný sbor. Již 21 let je příslušníkem hasičského záchranného sboru České republiky, kde vnímá stoupající nároky na vzdělávání příslušníků hasičských sborů, s tím je spojena rostoucí časová dotace potřebná pro jejich vzdělávání. Během těchto let praxe autor práce absolvoval spoustu vzdělávacích programů ve všech zmíněných sborech.

U dobrovolných hasičů absolvoval základní odbornou přípravu členů dobrovolných jednotek, šlo o kurzy: strojník hasičské techniky, obsluhvatel motorové pily, plnič tlakových lahví. Tyto kurzy se ve velké většině po uplynutí stanovené doby opakují (zpravidla každý rok).

Po nástupu k vojenské jednotce musel autor totožné programy absolvovat znovu, a to v jejich výcvikovém středisku. Totéž, ale ve větší míře, absolvoval u hasičského záchranného sboru České republiky – v jeho odborných učilištích požární ochrany, případně ve školních výcvikových střediscích.

Z vlastní zkušenosti poznal, kolik mu tyto vzdělávací programy zabraly a zabírají času. Časová náročnost je způsobena například tím, že jsou neustále vymyšleny nové technologie, se kterými hasiči musejí umět pracovat. Tyto technologie vstupují i do jejich vybavení, kdy je potřeba vzdělávacích programů, jež jsou zaměřeny na obsluhu. Do jejich práce zasahují i digitální technologie v podobě výjezdových tabletů či dotykových panelů na ovládání čerpadel u hasičských vozidel. Na druhé straně se u zásahů setkávají například s technologiemi nových elektrických a hybridních pohonů vozidel nebo nových fotovoltaických elektráren. Na to vše musejí být hasiči řádně připraveni, aby mohli poskytnout profesionální a rychlou pomoc. Tohoto stavu docílí jen řádnou přípravou ve vzdělávacím procesu jednotek.

1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je popsat pojem andragogika v souvislosti se vzděláváním příslušníků hasičských sborů. Dále analyzovat, zda by šlo ušetřit časovou dotaci potřebnou k vzdělávání příslušníků, zejména pak u jednotek sborů dobrovolných hasičů, jejichž členové svou práci či spíše poslání vykonávají většinou zdarma a ve svém volném čase. Ten je jim krácen stoupajícími nároky na vzdělání. Tohoto by autor práce chtěl docílit pomocí kvantitativní metody výzkumu v podobě dotazníkového šetření s příslušníky jednotek dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů. V teoretické části práce by autor rád popsal hasičské sbory, jejich historii, členění, náplň činností, a to i na základě metodických listů integrovaného záchranného systému. Dále si klade za cíl představit integrovaný záchranný systém, strukturu vzdělávání příslušníků hasičských sborů a poskytovatele odborné přípravy příslušníků hasičských sborů. V neposlední řadě chce popsat andragogiku, jejíž součástí je vzdělávání dospělých příslušníků.

V praktické části autor plánuje představit zamýšlenou analytickou metodu zaměřenou na vzdělávání příslušníků sborů a stávající vzdělávací programy i jejich předepsanou časovou náročnost, ale také vyhodnotit dotazníkové šetření pomocí grafů a vše doplnit textovou částí.

1.2 Andragogika a celoživotní vzdělávání příslušníků hasičských sborů

Andragogika je brána za vědní disciplínu, která se zabývá vzděláváním a výchovou dospělých osob. Úzce spolupracuje s jinými vědami, například s pedagogikou, psychologíí, sociologií a didaktikou. Její název je odvozen od pojmu pedagogika a je složeninou řeckých slov aner, andros, což je v překladu dospělý muž, a agogé, v překladu vedení či výchova.⁴

Stejně jako každá věda má i andragogika mnoho náhledů a definic osobností, které se jí zabývají. Prvním, kdo nazval vzdělávání dospělých jedinců andragogikou, byl v roce 1833 německý učitel Alexander Kapp. Tento pojem použil ve svém díle

⁴ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 16. ISBN 978-80-86723-58-7.

zabývající se vzděláváním dospělých s názvem „*Andragogika neboli vzdělávání v dospělém věku při popisu výchovných myšlenek v díle řeckého filozofa Platóna.*“⁵

Profesor PhDr. František Hyhlík specifikoval andragogiku následovně. „*Chceme-li dospělého člověka dále zdokonalovat, což znamená vzdělávat a vychovávat, musíme ho dokonale znát. Poznat ho znamená proniknout k jeho nitru, znát jeho schopnosti, postup jeho myšlení a smýšlení, motivaci jeho chování a jednání, jeho charakter a temperament.*“⁶

Eduard C. Lindeman viděl andragogiku jako „*periodickou proměnu jednotlivců, zaměřenou na permanentně proměňující se sociální procesy.*“⁷

Je mnoho definic andragogiky, ale všechny mají podobnou myšlenku týkající se vzdělání dospělých jedinců. Andragogika používá i mnoho pojmů. Jedním z nejvýznamnějších je edukace, což je zjednodušené označení procesů výchovy a vzdělávání dospělých osob, tím vznikla i nová názvosloví. Pro dospělého žáka či posluchače se používá termín edukant a přednášejícího, lektora nebo trenéra nazýváme edukátorem.⁸

Andragogika samozřejmě zasahuje do profesního vzdělávání zaměstnanců, a to z důvodu neustálého začleňování inovativních procesů do pracovní praxe. Toto se týká i příslušníků hasičských sborů, u nichž jde o celoživotní vzdělávání, které trvá po celou dobu jejich profesního života ve sborech. Nejde pouze o opakující se vzdělávací programy, ale především o každodenní odbornou přípravu, bez které by nemohli odvádět kvalitní a profesionální práci ve prospěch občanů. Jedná se o ucelený vzdělávací program, jež obsahuje veškerou problematiku zásahové činnosti sborů. Je odvíjen od potřeb společnosti a tvořen tak, aby reagoval na její moderní pojetí. Neustále vznikají nové technologie, které jsou zaváděny do běžného života občanů. Ty bohužel

⁵ KAPP, Alexander. *Latou's Erziehungslehre: als Pädagogik für die Einzelnen und als Staatspädagogik, oder dessen praktische Philosophie, aus den Quellen dargestellt* [online]. Leipzig: Minden und Leipzig, Essmann, 1833 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/JBK4U4RDCK7RTSOKHLZ5VEYZ4AVPWSC7>

⁶ STUDENTŮM PEDAGOGIKY. Andragogika. *Pedagogika.skolni.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/andragogika/>

⁷ LINDEMAN, Eduard. *The meaning of adult education* [online]. United States: New Republic, 1926 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://openlibrary.org/books/OL14361073M/The_meaning_of_adult_education

⁸ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Praha: Portál, 1997, s. 66–67. ISBN 80-7178-170-3.

mohou ohrožovat běžného uživatele a jeho okolí. Pro zmírnění následků při ohrožení života, zdraví a majetku občanů jsou příslušníci nuceni se těmito technologiím věnovat a učit se, jak s nimi v případě nouze pracovat tak, aby neohrozili zasahující personál a bez problémů odstranili vzniklá nebezpečí.

2 HISTORIE HASIČSKÝCH SBORŮ, IZS

2.1 Historie placených hasičů a hasičského záchranného sboru na území České republiky

Obrázek 1: Znak HZS⁹

Historie placených hasičů na území České republiky sahá do 19. století. V tomto období dochází k zakládání prvních placených hasičů na území větších a bohatších měst, jelikož si tento luxus nemohla dovolit malá města. Vůbec prvním placeným hasičským sborem byl ten v Praze. V roce 1853, konkrétně v březnu, rozhodli radní města Prahy o vzniku metařské čety. Z ní se záhy vyklubal první placený hasičský sbor. Ze třiceti metařů bylo vybráno osm zaměstnanců, kteří se cvičili na obsluhu zakoupených hasičských stříkaček, čímž započalo i vzdělávání hasičů. Ostatní zaměstnanci čety se rozhodnutím radních stali pomocníky vyškolených obsluh hasičských stříkaček při zdolávání požárů na území města. Tato četa se starala v popsaném modelu o hasičskou bezpečnost Prahy třináct let. Konkrétní datum, které by mohlo být považováno za vznik placených hasičských sborů na území České republiky, tehdy na území Českého království, je 23. březen 1853.

⁹ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Znak HZS ČR a pravidla pro jeho užití. In: *Hzscr.cz* [online]. 10. 2. 2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/znak-hzs-cr-a-pravidla-pro-jeho-uziti.aspx>

V dalších letech vznikaly placené hasičské sbory i v jiných velkých městech. Po jedenácti letech k tomu došlo v Brně (tj. v roce 1864), dále v Českých Budějovicích v roce 1866 a v Plzni roku 1892.¹⁰

Malá města a obce nebyly z důvodu chudoby schopny ustavit placené sbory, a proto byly nadále odkázány na dobrovolnickou pomoc příslušníků svých dobrovolných hasičských sborů. Ovšem ve výjimečných případech se stávalo, že i tato města si dovolila zaplatit jednoho či dva příslušníky sboru. Převážně šlo o velitele nebo strojníka hasičské stříkačky. Tito placení hasiči byli městy nuceni zastávat i jinou (jimi určenou) roli – například ponocného, hlídače pořádku, metaře. Takto to probíhalo i v jiných městech, a to až do doby druhé světové války, kdy vznikl protektorát Čechy a Morava, který byl nucen řídit se říšskými zákony, v nichž byl zakotven i zákon o hasičstvu. V tomto zákoně byli placení hasiči nazýváni hasičskou policií, která byla řízena Ministerstvem vnitra. Protektorátní vláda v roce 1942 rozhodla o zřízení Regimentu požární policie Čechy a Morava. Příslušníky rekrutovali z finanční stráže a českého četnictva, jež bylo nuceno zůstat ve službě i po vstupu říšských vojsk. Velení regimentu měli na starosti němečtí důstojníci, kteří museli mít inženýrské tituly. Řízení se ujali po absolvování dvouletého kurzu na učilišti požární policie v říšském Berlíně. Výcvik příslušníků regimentu a jejich využívání u požárů a jiných událostí řídil určený úřad. Po skončení války po nějakou dobu zabezpečovaly požární ochranu stávající sbory s německými příslušníky, kteří postupně předávali vybavení českým hasičům a následně byli nuceně odsunuti do Německa, části pak byly pod kuratelou Sovětského svazu.¹¹

Po osvobození Československé republiky v roce 1945 vydal 19. května doktor Edvard Beneš dekret, jehož součástí byl zákon o národní správě, čímž došlo k úplnému zrušení hasičské policie a návratu českých placených hasičů. Vydaním tohoto zákona došlo k oficiálnímu převzetí veškerého vybavení a stříkaček od německých sborů. V tomto období spadaly hasičské sbory a požární ochrana pod Ministerstvo vnitra Československé republiky. O hasiče se staraly výbory krajské, okresní a místní. Poslanci schválili v roce 1950 zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými

¹⁰ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

¹¹ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 20–21.

živelními pohromami, na jehož základě bylo zřízeno hlavní velitelství požární ochrany na Ministerstvu vnitra. Souběžně byla zřízena krajská a okresní velitelství požární ochrany. Další zákon týkající se hasičů byl vydán v roce 1958 pod označením 18/1958 Sb., o požární ochraně. V dalším roce byl následován prováděcí vyhláškou Ministerstva vnitra č. 106/1959 Sb., o organizaci požární ochrany. Tímto vznikla nová struktura placených sborů. Bylo zřízeno několik inspekcí požární ochrany – hlavní (spadající pod Ministerstvo vnitra), krajské (spadající pod krajské národní výbory) a okresní (spadající pod okresní národní výbory). Okresní národní výbory zřídily okresní veřejné požární útvary.¹²

V tomto období vznikla velkým městům nová povinnost, a to zřídit placené hasiče tam, kde se na katastrálním území nachází více než 50 000 obyvatel. Tato povinnost ovšem platila i pro některá menší města s nižším počtem obyvatel, kde byl rozvinut těžký průmysl. Rozhodnutí o umístění jednotky v takovémto městě bylo plně v kompetenci krajského národního výboru. Členům placených sborů byl nově dán status veřejných činitelů. Velitel sboru mohl rozhodovat na místě zásahu o potřebných opatřeních. To vše pod záštitou okresního národního výboru, který danému místu příslušel. V dalším období (po roce 1959) se toho moc neměnilo a struktura hasičských placených sborů byla ponechána stejná až do roku 1966, kdy bylo 12. března vydáno usnesení vlády č. 93. Na základě tohoto usnesení byla zavedena nová struktura a zařazení sboru. Sbor se stal vojensky organizovanou složkou, nadále byl ale pod vedením hlavní inspekce požární ochrany, jež se stala součástí Ministerstva vnitra. Podřízenými inspekcemi byla krajská a nově městská v Praze, které se staly samostatnými odbory svých národních výborů – krajských a městského v Praze. Další v organizační struktuře byly okresní inspekce požární ochrany, taktéž jako samostatné odbory okresních národních výborů, nově pak přibyly městské inspekce ve větších městech. Jednalo se o Ostravu, Brno a Plzeň. Povinností těchto inspekcí bylo zřídit krajské, potažmo městské veřejné požární útvary.¹³

¹² SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2010, s. 48–54. ISBN 978-80-86640-60-0.

¹³ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 28–29.

K dalším zásadním změnám došlo za dlouhých devatenáct let, a to v roce 1985. V tomto roce byl 17. prosince schválen zákon č. 133/ 1985 Sb., o požární ochraně, s účinností od počátku roku 1986, čímž došlo ke vzniku sboru požární ochrany pod vedením Ministerstva vnitra. Podřízenými orgány byly správy sboru požární ochrany a útvary sboru požární ochrany, jež byly navzájem provázané. Vznikla nová organizační struktura sboru. Součástí Ministerstva vnitra se stala nově zřízená hlavní správa sboru požární ochrany. Ta byla nadřazena krajským správám požární ochrany, jež byly následně nadřazeny okresním správám sboru požární ochrany a ty zase útvarům hasičského sboru.¹⁴

V dalších letech až do roku 2000 došlo k několika menším úpravám tohoto zákona vydanými novelami. Jednalo se o novelu č. 203/1994 Sb., o požární ochraně, s účinností od 1. ledna 1995. V této novele byla zahrnuta i změna názvu, ten se změnil na Hasičský záchranný sbor České republiky. S touto novelizací přišla viditelná snaha vedoucích činníků sboru o zavedení služebního poměru příslušníků.¹⁵

To se jim podařilo prosadit v roce 2000, kdy poslanci schválili zákon č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru České republiky a o změnách některých zákonů. Po jeho schválení a nabytí se na počátku roku 2001 stali ze zaměstnanců sboru příslušníci ve služebním poměru. Tímto se změnila i organizační struktura sboru, bylo zřízeno Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky spadající pod Ministerstvo vnitra. Vedoucím představitelem sboru se stal generální ředitel. Dále bylo vytvořeno čtrnáct krajských hasičských sborů, jimž veleli krajscí ředitelé. Podstatnou změnou bylo, že se staly samostatnými organizačními složkami státu se svou vlastní strukturou. Pod krajské velení patří nově vytvořené územní odbory, jež vzešly z bývalých okresních sborů, pod něž spadaly požární stanice na jeho území. Nově došlo i k zařazení školicích středisek do organizační struktury sboru. Těmito středisky byla odborná učiliště požární ochrany v Chomutově, Brně, Frýdku-Místku a Borovanech.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985, o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1985, částka 34, § 43 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 203 ze dne 29. září 1994, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb. a zákona č. 40/1994 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1994, částka 63 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-203>

Dalšími subjekty spadajícími nově do struktury sboru byly: Opravárenský závod Olomouc, Technický ústav požární ochrany a Institut obyvatelstva v Lázních Bohdaneč.¹⁶

Na počátku roku 2007 se po novelizaci zákona č. 238/2000 Sb. do organizační struktury zařadila Střední škola požární ochrany Ministerstva vnitra ČR a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku. Na počátku roku 2009 se také přidal Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky v Hlučíně, který byl do sboru převeden od Armády České republiky. Hasičský záchranný sbor na základě usnesení vlády č. 1 222 z prosince 2000 dostal nově na starost ochranu obyvatelstva, která do té doby spadala pod okresní úřady. Organizační struktura se do dnešní doby nijak významně nezměnila. Došlo ke zrušení odborného učiliště požární ochrany v Chomutově a požární stanice na Pražském hradě nově spadá přímo pod velení generálního ředitelství. Záchranný útvar zřídil v roce 2010 a 2016 záchranné roty ve Zbirohu a v Jihlavě.¹⁷

¹⁶ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

¹⁷ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

2.2 Sbory dobrovolných hasičů, jednotky sboru dobrovolných hasičů

Obrázek 2: Znak sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska¹⁸

Sbory dobrovolných hasičů mají svou bohatou historii spadající až do 19. století. V psaní této historie se v mnoha obcích a městech, které udržely své hasičské sbory, pokračuje dodnes. Bohužel se i nezdědka stává, že jsou sbory rušeny z důvodu nezájmu občanů obce sdružovat se v tomto uskupení nebo kvůli nedostatečným financím v rozpočtu obce. Je to dáno i statusem, který dnešní dobrovolné hasičské sbory mají. Spadají totiž do kategorie dobrovolnických spolků a zájmových uskupení, která jsou součástí občanských sdružení. V případě dobrovolných hasičských sborů se jedná o Českou hasičskou jednotu, Moravskou hasičskou jednotu a o největší organizaci, jíž je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Díky tomuto zařazení se bohužel hasičské sbory dostaly na úroveň jiných zájmových sdružení, jako jsou sportovní kluby, zahrádkáři nebo holubáři. Toto je na pováženou, uvědomíme-li si, jakou práci ve své bohaté historii členové sborů pro občany a společnost vykonali. Dnes jsou bráni pouze jako nezasahující hasiči starající se o děti a dorost a jezdící si po soutěžích v hasičském sportu. Jejich hlavními příjmy jsou dary od sponzorů či obcí a výděvky z jejich činnosti. Nezdědka se stává, že jsou sbory vyhazovány z objektů obce, v nichž dosud působily. V dobách dávno minulých tomu tak ale nebylo. Je to způsobeno dělením dobrovolných sborů na jednotku dobrovolných hasičů a sbor dobrovolných hasičů.

¹⁸ Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska: Logo SHČMS [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/images/Dokumenty/Vnitroorganizacni/logo/logo-barevne-s-textem.jpg>

Jedna je složkou integrovaného záchranného systému a druhá je pouhým zájmovým kroužkem, který se i dnes stará o kulturní vyžití občanů obcí, věnuje se požárnímu sportu, obstarává požární dozory na sportovištích, divadlech a plesech. Nejdůležitější posláním sboru je výchova mladých hasičů, z jejichž řad vzejdou noví členové výjezdové jednotky sboru.

Počátek historie dobrovolných hasičů spadá do dob, kdy území dnešní České republiky bylo součástí rakouské monarchie. Sbor dobrovolných hasičů se řadu let staraly o požární bezpečnost obcí, a to až do doby, kdy na základě § 29 zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. města a obce začaly zřizovat jednotky sboru dobrovolných hasičů, jež se staly jejich organizačními složkami.

„§ 29

Obec a obecní úřad

(1) Obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany

a) zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly podle zvláštního právního předpisu ve svém územním obvodu; členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce za hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech v mimopracovní době poskytuje odměnu,

b) udržuje akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,

c) zabezpečuje odbornou přípravu členů jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,

d) zabezpečuje materiální a finanční potřeby jednotky sboru dobrovolných hasičů obce a požární ochrany,

e) zajišťuje péči o členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, jakož i péči o zaměstnance zařazené v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, členy jiných jednotek sborů dobrovolných hasičů obce nebo podniků, popřípadě i o osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci podle § 18, jestliže zasahují za ztížených podmínek nebo u děle trvajících zásahů na území obce,

f) poskytuje náhradu ušlého výdělku členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, který se ve své pracovní době nebo v době, ze které mu plyne příjem ze samostatné činnosti, zúčastní zásahu při požáru nebo jiných záchranných prací při živelních pohromách nebo jiných mimořádných událostech nebo nařízeného cvičení anebo nařízené odborné přípravy,

g) zabezpečuje a hradí pro členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce preventivní zdravotní prohlídky,

h) zabezpečuje výstavbu a údržbu objektů požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, zejména pro potřeby svého územního obvodu,

i) zpracovává stanovenou dokumentaci požární ochrany,

j) zřizuje ohlašovnu požárů a další místa, odkud lze hlásit požár,

k) zabezpečuje zdroje vody pro hašení požárů a jejich trvalou použitelnost a stanoví další zdroje vody pro hašení požárů a podmínky pro zajištění jejich trvalé použitelnosti,

l) umožňuje dislokaci jednotek hasičského záchranného sboru v katastrálním území obce podle nařízení kraje a přispívá na provoz a vybavení těchto jednotek,

m) spolupracuje se sousedními obcemi při plnění úkolů k zabezpečení požární ochrany; za tím účelem mohou obce soustřeďovat finanční prostředky,

n) organizuje preventivně výchovnou činnost,

o) obecně závaznou vyhláškou

1. vydává požární řád obce,

2. stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastní větší počet osob.

(2) Obec plní obdobně povinnosti uložené tímto zákonem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám.

(3) Obecní úřad na úseku požární ochrany

a) zajišťuje účast velitelů a strojníků jednotky sboru dobrovolných hasičů obce na jejich odborné přípravě,

b) zajišťuje úkoly požární ochrany pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu.

(4) Vybrané obecní úřady

a) zabezpečují podle požárního poplachového plánu kraje hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech mimo svůj územní obvod,

b) zabezpečují akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce k zásahům mimo svůj územní obvod,

c) na základě nařízení kraje, kterým se stanoví podmínky plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, zabezpečují nepřetržitou pracovní pohotovost mimo pracoviště v počtu nejméně jednoho požárního družstva o sníženém početním stavu.¹⁹

Jednotky sboru dobrovolných hasičů zařazené do poplachových plánů kraje jsou nedílnou součástí integrovaného záchranného systému. Spolupracují s jeho základními složkami: poskytovateli zdravotnické záchranné služby, hasičským záchranným sborem a policií. Členové těchto jednotek mohou být i součástí sborů dobrovolných hasičů, ale stává se, že se jedná jen a pouze o členy výjezdové jednotky zřizovatele, která se sborem nemá nic společného. Dnes se jednotky (díky svému zařazení a předurčenosti) účastní všech typů událostí, u kterých zasahují i placení kolegové. Jedná se o požáry, dopravní nehody, úniky nebezpečných látek, chemické havárie, odstraňování nebezpečných stavů, odchyt zvířat a hmyzu nebo otevírání uzavřených prostor. To klade i větší nároky na jejich školení. Jednotky dobrovolných hasičů dnes registrují úbytek členů, což je dáno tím, že je jejich práce vykonávána v mnoha obcích zdarma a je časově náročná. Na tento jev má také vliv migrace za prací, za kterou jezdí občané většinou mimo svou obec a na delší časové období. Přesto všechno se stále jedná o nejpočetnější represivní složku v integrovaném záchranném systému, bez které bychom se neobešli. To je doloženo i každoročně vydávanou ročenkou Hasičského záchranného sboru České republiky, jelikož podíl účasti dobrovolných hasičských jednotek u mimořádných událostí v některých územních odborech dosahuje 50 %.

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985, o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1985, částka 34, § 29 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

Tabulka 1: Přehled územních odborů krajů s nejvyšším podílem JSDH na výjezdech²⁰

Název územního odboru	Celkový počet výjezdů v ÚO	Výjezdy HZS ČR podíl u výjezdů	Výjezdy JSDH podíl u výjezdů
Rakovník	1 545	718 46,5 %	798 51,7 %
Prachatice	1 146	579 50,5 %	524 45,7 %
Domažlice	1 580	696 44,1 %	857 54,2 %
Karlovy Vary	2 992	1 459 48,8 %	1 437 48 %
Děčín	3 067	1 400 45,6 %	1 594 52 %
Česká Lípa	2 881	1 414 49,1 %	1 375 47,7 %
Trutnov	2 328	1 283 55,1 %	1 013 43,5 %
Chrudim	2 728	1 335 48,9 %	1 375 50,4 %
Pelhřimov	2 643	1 335 50,5 %	1 274 48,2 %
Hodonín	5 230	2 466 47,2 %	2 720 52 %
Šumperk	2 779	1 786 64,3 %	932 33,5 %
Vsetín	2 385	1 106 46,4 %	1 030 43,2 %
Opava	3 160	1 474 46,6 %	1 473 46,6 %
Praha	17 622	14 183 80,5 %	2 002 11,4 %

²⁰ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR. *Hzscr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx

2.2.1 Historie sborů dobrovolných hasičů

Před počátkem sdružování a organizování hasičů v dobrovolných hasičských sborech se na počátku 19. století objevují v archiváliích poznámky o stanicích policie, jež se staraly o požární bezpečnost ve větších městech. V obdobích od 14. století byla představiteli měst vydávána různá úřední oznámení týkající se požární bezpečnosti. Jednalo se o vyhlášky, pokyny a řády, kde bylo doporučeno k používání hasebních prostředků, které byly v té době vyžívané. Bohatá města a obce se začaly vybavovat novými a moderními prostředky na úseku požární ochrany. Jednalo se především o nové druhy stříkaček a čerpadel. Historie požárních stříkaček sahá až do starého Egypta, konkrétně do roku 250 před naším letopočtem, kdy bylo vyrobeno dvouválcové čerpadlo. U jeho zrodu stál učenec Ctesébius. První vyrobené stříkačky byly přenosné a bez kol, ale s postupem času byla přidána kola. Tyto kolové stříkačky tahala nejprve lidská síla (jednalo se o malé kusy). Po jejich modernizaci a zvětšení se používalo koňské síly. Modernizace vybavení si samozřejmě žádala zaškolování obsluhy. To prováděl v té době především personál výrobců těchto stříkaček, což platí dodnes. Ve výbavě měst a obcí bylo i množství jiných prostředků používaných pro zdolání požáru. Jednalo se především o vědra, trhací háky nebo požární košťata.²¹

Rozhodnutím městské rady v Zákupcích v roce 1850 o založení sboru hasičského vznikl tento sbor jako vůbec první na území naší vlasti. Byl založen pod velením německého osazenstva, jehož hlavním představitelem byl rytmistr v záloze Ferdinand Leitenberger. Ten byl i u zrodu prvních psaných pravidel pro hasičské sbory. Pravidla byla vydána v roce 1855 pod názvem *Freiwillige Pompierskorps* a celá byla napsána v německém jazyce. V dalších letech sloužila i vedoucím představitelům nově se zakládajících sborů na českém území, kterých vznikalo mnoho. V roce 1856 byl v České Kamenici založen druhý sbor v pořadí, v roce 1858 pak vznikl sbor v Rumburku a roku 1861 v Liberci. Jednalo se o německé sbory na území části Čech, kde žilo ve velké míře německé obyvatelstvo. Po čtrnácti letech od založení prvního sboru, tedy v roce 1864, vznikl sbor ve Velvarech, který byl pod českým velením a pouze s českými členy, jeho velitelem byl Karel Krohn. Od roku 1872 se vedoucí

²¹ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 17–20.

představitelé sborů pokoušeli o vznik většího organizačního celku, který by sdružoval hasičské sbory. Toto se podařilo až v roce 1876, kdy vznikla Ústřední hasičská jednota zemská. Ta však bohužel hned v dalším roce zanikla.²²

V roce 1876 byl vydán doplněk do platného stavebního zákona, jež nesl název Řád policie v příčině ohně pro Čechy, který znamenal výraznou změnu pro vybavení sborů. Zde byla vepsána povinná výbava věcnými prostředky a hasičskými stříkačkami. Dále obsahoval organizační pravidla práce při zdolávání požárů, zásobování vodou, vyhlásování poplachů a zápůjčku koněspřežní. V roce 1878 byl založen v Teplicích nový vyšší organizační celek, jež nesl název Ústřední zemská hasičská jednota Království českého. Ta nejprve sdružovala 12 německých žup se 189 německými sbory (bez účasti již vzniklých českých sborů). V roce 1880 byla ke členství nejprve přizvána ryze česká chrudimská župa. Následně se přidaly i další české župy, které začaly vznikat již od roku 1879. V roce 1885 se tato organizace po rozporech německého a českého osazenstva rozdělila na dvě části – českou a německou. Toto dělení ovšem trvalo několik let a bylo plně dokončeno až v roce 1891.²³

Od vzniku první české župy v roce 1879 jich v dalších letech mohutně přibývalo. V roce 1887 jich bylo již čtyřicet, roku 1893 celkem devadesát a v roce 1908 už sto dvacet. Tyto župy spadaly od roku 1891 do nově vzniklé Zemské ústřední hasičské jednoty Království českého, která byla rozdělena na dvě části – českou a německou (sdružující německé župy). V dalších letech se nedělo nic zásadního, to přišlo až v roce 1919. Tohoto roku vznikla další větší organizace sdružující již zavedené župy s názvem Svaz dobrovolného hasičstva československého. Ten byl po patnácti letech v roce 1934 přejmenován a nově nesl název Svaz československého hasičstva. V roce 1920 byl na území Československa zřízen nový vyšší organizační spolek (Německý říšský svaz pro hasičství a záchrannou službu), což mělo za následek výrazné zhoršení vztahů mezi německými a českými sbory.

²² NITRA, Josef. *Všem živlům navzdory: člověku ku pomoci*. Nové Město nad Metují: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2011, s. 7–9. ISBN 878-80-904606-3-8.

²³ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 22–24.

Tento spolek byl podporován říší a po podpisu Mnichovské dohody v roce 1938 ji veřejně podpořil, stejně tak i následnou okupaci Československa. V roce 1936 došlo ke změně názvu župa, která se nově nazývala jako Okresní hasičská jednota.²⁴

Po vstupu německých vojsk na území republiky a vytvoření protektorátu došlo k nucenému zabavení veškerého vybavení českých sborů, čímž byla omezena jejich činnost. Vše bylo předáno německým sborům. Členové těchto sborů byli určení vedením protektorátu za pomocníky placených příslušníků z nově vzniklých hasičských sborů s názvem požární policie. Všechny obce bez hasičského sboru byly povinné nový sbor zřídit. Zavedla se refundace mzdy příslušníkům sborů, kteří zasahovali u událostí v době své pracovní doby. Nově byla zavedena povinná služba ve sborech pro stávající a nové členy. Hasičské sbory a jejich příslušníci byli personální zásobárnou pro pořádkovou policii a v případě potřeby byli do jejich řad povoláváni. V případě nesouhlasu příslušníka sloužit dobrovolně říši byl povolán rozkazem. Protektorát se řídil říšskými zákony, což platilo i pro hasičské sbory, jichž se týkala různá nařízení, jako je č. 62/1941 Sb., o stíhání požárů zaviněných nedbalostí, nebo č. 439/1941 Sb., o technických normách výstroje a výzbroje hasičů, případně č. 30/1942 Sb., o věcech požární ochrany na území protektorátu Čechy a Morava.²⁵

V roce 1945, tedy po ukončení války, nežádka docházelo k odvozu techniky a veškeré výbavy tehdy německým osazenstvem sborů do Německa. Hasičské zbrojnice zely prázdnou, nebylo vybavení ani personál. Ve stejném roce vydal Dr. Edvard Beneš zákon o národní správě. Německé sbory byly na základě tohoto zákona zrušeny a bylo jim nařízeno ponechání výstroje a stříkaček českým sborům. Pět let po válce bylo kompletní hasičstvo pod vedením Ministerstva vnitra. V roce 1953 vznikl Československý svaz požární ochrany, který pod sebou sdružoval všechny dobrovolné hasičské sbory. V jeho čele stál předseda a nově se hasičům začalo říkat požárníci.

²⁴ NITRA, Josef. *Všem živlům navzdory: člověku ku pomoci*. Nové Město nad Metují: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2011, s. 84–87. ISBN 878-80-904606-3-8.

²⁵ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 26–27.

O rok později dostal svaz do užívání od Ministerstva vnitra zámek v Bílých Poličanech a následně tam založil svou ústřední školu, která byla určena pro školení dobrovolných hasičů.²⁶

Obrázek 3: Zámek Bílé Poličany – ústřední hasičská škola²⁷

Vydáním zákona č. 18/1958 došlo ke sjednocení dobrovolných požárních sborů a jejich jednot v jeden celek. Okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 neponechal bez povšimnutí ani svaz požární ochrany. Byla svolána schůze, kde byla změněna názvosloví spolků na úseku požární ochrany. Hasičské jednoty se změnily na místní požární sbory, později na základní organizace svazu požární ochrany, byl také změněn název svazu, do nějž bylo doplněno slovo *socialistické* republiky. V dalších letech normalizace se dobrovolní hasiči nadále věnovali požární ochraně svých měst a obcí, preventivně výchovné činnosti na školách a v jiných zájmových svazech té doby, především pak výchově svých následovníků – malých hasičů. V této době hasiči založili i několik svých muzeí starajících se o bohatou historii sborů, vysloužilou historickou techniku, výstroj a výzbroj.²⁸

Tento stav vydržel až do vydání zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, který je platný dodnes. Na základě tohoto zákona došlo k rozdělení sborů na dvě části: na základní organizaci, jež se nadále stará o kulturu, preventivně výchovnou činnost, vychovávání hasičského potěru a požární sport, a na jednotku sboru. Ta měla svého velitele jmenovaného dekretem národního výboru a věnovala se čistě požární

²⁶ GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti*. Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014, s. 28.

²⁷ WANET. Bílé Poličany. *Mistopisy.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2876/bile-policany/pamatky-turistika/>

²⁸ NITRA, Josef. *Všem žvlům navzdory: člověku ku pomoci*. Nové Město nad Metují: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2011, s. 228–229. ISBN 878-80-904606-3-8.

bezpečnosti obcí a měst. Bylo samozřejmostí, že většina členů základní organizace byla i členy výjezdové jednotky. Další obměna nastala až v roce 1989 po změně politického uskupení země. Svaz byl nově přejmenován na sdružení a jeho základní organizace na sbory dobrovolných hasičů. Během následujících let vznikly další dvě organizace sdružující dobrovolné hasičské sbory: v roce 1990 Česká hasičská jednota a v roce 1992 Moravská hasičská jednota. Obě navázaly na své historické kořeny.

2.3 Integrovaný záchranný systém

Vydáním zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, vznikl v roce 2001 tento systém za účelem sjednotit pravidla každodenní spolupráce jeho základních a ostatních složek a subjektů z důvodu efektivní koordinace sil a prostředků při zdolávání mimořádné události. Jeho hlavním cílem je záchrana osob, zvířat a majetku. Základními složkami jsou: hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky. V roce 1993 již vznikla snaha vedoucích představitelů základních složek k založení systému, který by vymezil pravidla jejich spolupráce a právo přednostního velení u jednotlivých typů událostí. Obsahuje také subjekty veřejné správy a samosprávy, právnické a fyzické osoby, které mohou svou pomocí přispět k rychlému a efektivnímu zdolávání událostí.²⁹

Na základě zkušeností a potřeb jednotlivých složek integrovaného systému byl Ministerstvem vnitra a Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru vydán ucelený celek typových činností, které se doplňují dle potřeb momentálních hrozeb na území našeho státu.

Celkem jich bylo vydáno sedmnáct:

- „*STČ 01/IZS Špinavá bomba*
- *STČ 02/IZS Demonstrování úmyslu sebevraždy*
- *STČ 03/IZS Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů*
- *STČ 04/IZS Zásah složek IZS u mimořádné události Letecká*

²⁹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, § 4.

nehoda (19.12.2016)

- *STČ 05/IZS Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů*
- *STČ 06/IZS Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty*
- *STČ 07/IZS Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu*
- *STČ 08/IZS Dopravní nehoda*
- *STČ 09/IZS Zásah složek IZS u mimořádné události s velkým počtem zraněných osob (19.12.2016)*
- *STČ 10/IZS Při nebezpečné poruše plymulosti provozu na dálnici*
- *STČ 11/IZS Chřipka ptáků*
- *STČ 12/IZS Při poskytování psychosociální pomoci*
- *STČ 13/IZS Reakce na chemický útok v metru*
- *STČ 14/IZS Amok – útok aktivního střelce*
- *STČ 15/IZS Mimořádnosti v provozu železniční osobní dopravy*
- *STČ 16A/IZS Mimořádná událost s podezřením na výskyt vysoce nakažlivé nemoci ve zdravotnickém zařízení nebo v ostatních prostorech*
- *STČ 16B/IZS Mimořádná událost s podezřením na výskyt vysoce nakažlivé nemoci na palubě letadla s přistáním na letišti Praha Ruzyně*
- *STČ 17A/IZS Nález nelegální drogové laboratoře* ³⁰

2.4 Členění jednotek požární ochrany

Členění jednotek požární ochrany se řídí operační hodnotou každé jednotlivé jednotky požární ochrany. Operační hodnotou se rozumí schopnost jednotky provádět zásah u mimořádné události. Na základě ní se jednotka následně zařazuje do systému. Parametry operační hodnoty jednotky se například řídí dobou potřebnou pro dojezd na místo zásahu z místa své dislokace od vyhlášení poplachu. Tato doba je udávána v minutách a liší se podle typu jednotky.

³⁰ ČESKÁ REPUBLIKA. § 18 vyhlášky č. 328/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: . Praha, 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-328>

Dalším z parametrů je působnost jednotek, ta se dělí na místní působnost, kdy jednotka zasahuje převážně na katastru své obce nebo v areálu svého zřizovatele, a na územní působnost, kdy jednotky zasahují i mimo katastry svých obcí, dle poplachového plánu a své předurčenosti.³¹

Tabulka 2: Kategorie jednotek³²

Jednotka P	Doba výjezdu (min)	Působnost	Optimální vzdálenost (km)	Efektivní doba jízdy (min)
HZS kraje JPO I	2	územní	15–20	18
SDH obce JPO II	5	územní	7,5–10	10
SDH obce JPO III	10	územní	7,5–10	10
SDH obce JPO V	10	místní	do 5	5
HZS podniku JPO IV	2	místní	do 5	5
SDH Podniku JPO VI	10	místní	do 5	5

³¹ HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace jednotek požární ochrany. 2.*, aktualiz. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7385-035-7.

³² HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace jednotek požární ochrany. 2.*, aktualiz. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7385-035-7.

3 STRUKTURA VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÝCH SBORŮ

Struktura vzdělávání příslušníků hasičských sborů se plně odvíjí od druhu jednotlivých sborů. Je přeci jenom rozdíl, zda se jedná o profesionální sbory HZS či podniku, anebo o dobrovolné hasičské sbory obcí, měst a podniků. Každá organizace má jiné nároky na vzdělávání svých příslušníků, které se i odvíjí od potřeb a zařazení jednotek v poplachových plánech krajů. Svou významnou roli hraje i předurčenost jednotky na jednotlivé typy událostí. Toto je především třeba zdůraznit u dobrovolných jednotek kategorie JPO II a JPO III, jejichž rozsah typů událostí může obsahovat téměř podobné události, jako mají profesionální jednotky HZS.

3.1 Struktura vzdělávání příslušníku hasičského záchranného sboru

Strukturu vzdělávání příslušníků HZS lze rozdělit do dvou kategorií. Jedná se o rezortní vzdělávání, jež je poskytované v rámci organizace, a mimorezortní vzdělávání, které poskytují externí školitelé v požadované oblasti. Požadavek na vzdělání příslušníků sboru je vznesen již při samotném přijetí do služebního poměru, kdy je požadováno minimální vzdělání středoškolské s maturitou. To se dá získat i přímo ve školách, které poskytují vzdělávací program zaměřený na budoucí příslušníky s názvem Požární ochrana (kód 39-08-M/01). Dnes se jedná o školy mimorezortní, ale do roku 2012 šlo získat maturitu i v rezortní škole SOŠ PO ve Frýdku-Místku, tato škola dnes poskytuje vyšší odborné vzdělání. Vysokoškolské vzdělání poskytuje Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava a Univerzita obrany.

3.1.1 Rezortní vzdělávací zařízení

Po přijetí do služebního poměru získávají příslušníci odbornou způsobilost v rezortních zařízeních. Jedná se o školní a výcviková zařízení HZS ČR v Brně, Zbirohu a Frýdku-Místku, dále jde o záchranný útvar Hlučín, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč a výcvikové středisko HZS Královehradeckého kraje ve Velkém Poříčí. Tyto instituce obsáhnou veškeré požadavky HZS na odbornou způsobilost příslušníků v různých vzdělávacích programech, které jsou požadovány v souladu se

služebním zařazením a zákonem 133/1985, o požární ochraně. Jedná se o nástupní odborný výcvik, chemickou, strojní, technickou a spojovou službu, taktické řízení, strategické řízení, strojnický kurz a ochranu obyvatelstva. Tuto odbornou způsobilost má příslušník za povinnost obnovovat po pěti letech od jejího nabytí. Dále je poskytována spousta specializačních kurzů: obsluha motorové pily, jeřábník, vazač, aplikace přetlakové ventilace, radiační ochrana, práce v divoké vodě, instruktor motorových pil aj. Mimo vzdělávací zařízení je příslušník povinen podstupovat v rámci směny odbornou přípravu příslušníků, a to dle ročního plánu. Ten je vždy rozpracován na konkrétní měsíc. Je stanovena i časová dotace a dokumenty potřebné ke školené látce.³³

3.1.2 Instruktažně metodická zaměstnání, taktická a prověřovací cvičení

Pro příslušníky hasičského záchranného sboru jsou v rámci profesního vzdělávání vyhlášovaná instruktažně metodická zaměstnání. Jde většinou o jednodenní vzdělávací programy, které se týkají například výcviku na kanálech pro vodní slalom a ohňovém trenažeru ve flashover kontejneru či třídění raněných metodou START. Každý rok jsou v rámci praktického vzdělávání zpracovávána taktická a prověřovací cvičení. Ty slouží k prověření znalostí výjezdových příslušníků při imitaci ostrého zásahu. Příslušný služební funkcionář vybere a následně zpracuje téma prověřovacího cvičení. Taktická cvičení převážně zpracovávají velitelé družstev a čet. Jimi je vybráno téma, které je následně schváleno nadřízeným služebním funkcionářem, ten kontroluje zpracování a samotný průběh cvičení. Tato cvičení mohou být zpracována pouze s hasičskými jednotkami. Zpracovává se i taktické cvičení IZS, kdy jsou zahrnuty do průběhu cvičení i jeho základní a ostatní složky.

³³ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Koncepce vzdělávání HZS ČR na roky 2016–2021*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2016.

3.1.3 Mimorezortní vzdělávání

Do mimorezortního vzdělávání jsou zařazena školení, na která hasičský záchranný sbor nemá školitele. Jedná se o obsluhu vysokotlakých plnicích vzduchových zařízení, vysokozdvíhných vozíků, svářečské kurzy, odbornou způsobilost v elektrotechnice, obsluha plynových zařízení. Mnohá školení jsou cyklická, takže se opakují každý rok.

3.2 Struktura vzdělávání příslušníků jednotek a sborů dobrovolných hasičů

Vzdělávání dobrovolných hasičů se zcela jistě dá zahrnout do andragogiky jakožto celoživotní vzdělávání dospělých příslušníků sborů. Cílem je získat člena jednotky vzdělaného v oboru a připraveného na ostré zásahy, schopného rozhodovacího procesu s plnou zodpovědností za svá rozhodnutí. U zásahů je potřeba leckteré věci provádět automaticky a bez dlouhého přemýšlení. Ve vzdělání příslušníků sborů najdeme mnoho disciplín spojených s andragogikou. Jedná se především o psychologii, sociologii, pedagogiku a didaktiku. Na tyto disciplíny je při vzdělávání hasičů potřeba brát velký zřetel. Jen dobrý výklad pedagoga (školitele) usnadní vzdělávání příslušníkům sborů, které se skládá z teoretické a praktické části. Didaktika je jistě součástí výkladu dobrého školitele. Je potřeba stanovit formu vzdělávacího procesu, cíl na jeho konci a postupy – to znamená obsahovou formu daného kurzu. Psychologie je při vyškolení příslušníků sborů poněkud v pozadí, což je při náročnosti práce hasičů na škodu. Pro zasahující je velice psychicky náročné zvládat jevy, které se u ostrých výjezdů vyskytují. Jedná se především o utrpení osob u dopravních nehod, zranění či usmrcení dospělých jedinců a dětí, dále požáry, při nichž vyhasne život blízké osoby, a v neposlední řadě o trauma majitelů nemovitostí ze ztráty veškerého majetku. S těmito jevy se musí hasič naučit vypořádat sám nebo s pomocí kolektivu. Je to dáno tím, že psychologická podpora je u sborů velice podceňována a na úrovni nejvyššího vedení nedostatečně podporována. Sociologie zcela jistě ovlivňuje zasahující hasiče a můžeme jí zahrnout do jevů společnosti, kdy vzrůstá napětí a agresivita některých jedinců v sociálních skupinách.

Velké nebezpečí pro zasahující hasiče dnes skýtá nadměrné užívání návykových látek, drog a alkoholu. Je běžným jevem, že se zasahující hasič u události potká s osobou pod vlivem těchto omamných látek, která má značně agresivní chování. Na tyto případy musejí být dobrovolní hasiči připraveni a řádně vyškoleni.³⁴

Struktura vzdělávání dobrovolných hasičů je dnes v mnohých věcech podobná jako u jejich placených kolegů. Je to dáno tím, že jsou dobrovolné jednotky vysílány na stejné typy událostí, kde příslušníci dobrovolných jednotek musejí umět ovládat stejná nebo velice podobná zařízení nacházející se ve výbavě hasičských vozidel. Samozřejmě je rozdíl v časové dotaci jednotlivých vzdělávacích programů se stejným názvem v koncepci každého sboru. Pro účely vzdělávání hasičů vydalo Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru dvě nejvyužívanější knihy – bojový a cvičební řád.

- a) Bojový řád: jde o ucelené a obsáhlé knižní vydání obsahující veškeré typy událostí s návody, jak a s jakými technickými prostředky, výstrojí a výzbrojí u těchto zasahovat.³⁵
- b) Cvičební řád: obsahuje výcviky jednotek (technický a pořadový), kde je obsažena povelová technika, bojová rozvinutí, pravidla práce ve výšce a nad volnou hloubkou aj.³⁶

3.2.1 Požadavky na nového příslušníka jednotky sboru dobrovolných hasičů

Po přijetí nového člena výjezdové skupiny, kterému musí být minimálně 18 let a musí splňovat zdravotní způsobilost potvrzenou obvodním lékařem, následuje jeho vyškolení. V první řadě musí absolvovat základní odbornou přípravu v rozsahu 40 hodin, a to u jednotek zařazených v kategorii JPO II, případně JPO III, nebo 16 hodin pro kategorii JPO V, kterou je povinen absolvovat do jednoho roku od zařazení do jednotky. Přípravu může organizovat velitel jednotky dobrovolných hasičů nebo vzdělávací zařízení na úseku požární ochrany či HZS kraje a vzdělávací zařízení na úseku požární ochrany. Obsah tohoto kurzu je stanoven Pokynem generálního

³⁴ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 27–28. ISBN 80-85866-33-1.

³⁵ *Bojový řád jednotek požární ochrany*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.

³⁶ *Cvičební řád jednotek požární ochrany II*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-229-0.

ředitele HZS a náměstka ministra vnitra ze dne 21. 1. 2014 č. 3/2014.³⁷

Po čtyřicetihodinové základní odborné přípravě následuje přezkoušení znalostí a na základě úspěšného provedení se vystavuje potvrzení o jejím absolvování. Na tento vzdělávací program navazuje kurz nositelů dýchací techniky s časovou dotací 16 hodin. Ten může být součástí základní odborné přípravy ve vzdělávacích zařízeních nebo ho lze absolvovat samostatně u jednotky HZS kraje. Dle dalšího zařazení a potřeb jednotky se příslušníci mohou účastnit dalších kurzů, ve kterých získají odbornou způsobilost potřebnou k výkonu dané funkce. Tu musejí absolvovat do jednoho roku od jmenování do funkce. Jedná se o vzdělávací programy s různou časovou dotací odvíjející se od odpovědnosti a náročnosti.

Jde o kurz strojníka trvající 16 hodin či velitele družstva a jednotky trvající 40 hodin. Na ty je navázaná pravidelná odborná příprava konající se u jednotky HZS kraje v rozsahu 8 hodin každý rok, které se příslušník s odbornou způsobilostí musí během pěti let účastnit alespoň třikrát. Po pěti letech následuje přezkoušení znalostí a na základě jeho úspěšného vykonání je jednotkou HZS kraje prodloužena odborná způsobilost na dalších pět let.

Příslušníci jednotek dobrovolných hasičů, kteří mají službu ve sboru jako své zaměstnání, a jsou tudíž zaměstnanci svých zřizovatelů, absolvují vzdělávací programy společně s kolegy z profesionálních jednotek ve školicích a výcvikových zařízeních. Jedná se především o nástupní odborný výcvik a kurzy (strojnický, taktické řízení a kurz pro techniky služeb).

3.2.2 Rezortní vzdělávací zařízení

Jedná se zejména o ústřední hasičské školy (Jánské Koupele, Bílé Poličany), školicí a výcviková zařízení HZS ve Frýdku-Místku, Brně, Zbirohu a Hlučíně. Dalšími zařízeními jsou jednotky HZS krajů.

³⁷ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

3.2.3 Mimorezortní vzdělávání

Do mimorezortního vzdělávání dobrovolných hasičů se řadí školení, která neprovádějí rezortní vzdělávací zařízení. Zahrnuje obsluhu výškové techniky, automobilového žebříku či plošiny, dále jde o kurzy pro plniče tlakových lahví, obsluhu vysokozdvizného vozíku, obsluhu jeřábu a vazače.

3.2.4 Pravidelná odborná příprava příslušníků dobrovolných hasičských sborů

Součástí vzdělávání dobrovolných hasičů je odborná příprava. Ta je zpracována na základě vydaných pokynů generálního ředitele HZS ČR č. 3/2014 k provádění odborné přípravy a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a SDH podniků, ve znění pokynu generálního ředitele HZS ČR č. 29/2017 a č. 4/2021, kterým se stanoví základní zaměření pravidelné odborné přípravy jednotek požární ochrany a příslušníků HZS ČR. Obsahuje jak teoretickou část, školenou z vydaných legislativních dokumentů na úseku požární ochrany, tak praktickou, jež je zaměřena na praktické výcviky.

Ty jsou odvíjeny od předurčenosti jednotek na určité typy událostí. Jedná se například o kondiční jízdy, výcvik vyprošťování osob z havarovaných vozidel, práce na zamrzlé hladině, použití chemických obleků a tvorbu dekontaminačního pracoviště s provedením dekontaminace, praktické užití dýchací techniky, použití zvedacích vaků, poskytování první pomoci, výcvik na figuríně umožňující výboj automatického elektrického defibrilátoru. Součástí odborné přípravy je i tělesná příprava příslušníků zahrnující pohybové aktivity, jako je fotbal, florbal, běh nebo posilování, pro udržení fyzické zdatnosti příslušníků. Do této oblasti se dá zahrnout i příprava na sbory hojně využívaný požární sport a TFA.

3.2.5 Taktická a prověřovací cvičení, instruktážně metodická zaměstnání

Převážně příslušníky hasičského záchranného sboru jsou tvořena taktická a prověřovací cvičení, která zahrnují i jednotky sboru dobrovolných hasičů. Jedná se o zpětnou vazbu na prováděná školení, která ukáže na nedostatky při provádění zásahové činnosti příslušníky sborů. Zároveň se příslušníci jednotek dobrovolných hasičů účastní instruktážně metodických zaměstnání, jež jsou organizována jednotkou HZS. Jedná se o plnění letadel hasební látkou, práce s plavidlem na klidné hladině a ochranu obyvatelstva. Z důvodu ověření kvality a efektivity vzdělávání příslušníků

sborů vydal generální ředitel HZS ČR pokyn č. 54/2013, kterým se stanovují normy znalostí hasičů. Ten zavádí normy znalostí pro jednotlivá profesní zařazení příslušníků sborů a také zavádí vzdělávací pojmy:

1. *„dovednost – činnost jednotlivce nebo družstva podle schválených postupů,*
2. *znalost – teoretické znalosti v míře odpovídající kategorii a předurčenosti jednotky PO,*
3. *je seznámen – znalost základních pojmů z dané problematiky; problematika zpravidla není zařazována k opakovanému proškolení a opakovanému ověřování znalostí či schopností,*
4. *umí, ovládá – předvedení skutečné činnosti jednotlivce nebo družstva podle schválených postupů (výraz je užíván u činností, které je možné při prokazování dovednosti předvést); u činností, které nelze pro potřeby prokázání dovednosti objektivně simulovat (např. rozebírání konstrukcí), je schopen prokázat znalosti s uvedením zásad a postupu při praktické činnosti (činnost může být doplněna vysvětlením, ilustrací nebo jejich kombinací),*
5. *zná – prokázání teoretických znalostí ústní nebo písemnou formou v míře odpovídající kategorii a předurčenosti jednotky PO.“³⁸*

³⁸ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Normy znalostí* [online]. 13. 1. 2014 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/normy-znalosti.aspx>

Tabulka 3: Základní vzdělávací programy dobrovolných jednotek³⁹

Funkce	Odborná příprava k získání způsobilosti	Odborná příprava k prodloužení způsobilosti
Velitelé družstev a velitelé JSDH a SDH podniků	40 hodin	8 hodin minimálně 3krát v pěti letech nebo znovu celý kurz V 40
Strojníci JSDH obcí JPO II a JPO III	40 hodin	16 hodin po pěti letech
Strojníci JSDH obcí JPO V a SDH podniků, které disponují CAS nebo AS	16 hodin	16 hodin po pěti letech
Strojníci JSDH obcí JPO V a SDH podniků, které nedisponují CAS nebo AS	8 hodin	8 hodin po pěti letech
Obsluhvatel motorové pily v jednotce PO	64 hodin	Každý rok v odborné přípravě jednotky

3.3 Vzdělávání příslušníků sboru dobrovolných hasičů

Členové a funkcionáři ve sborech dobrovolných hasičů absolvují své vzdělávací programy v ústředních hasičských školách (Jánské Koupele a Bílé Poličany). Ty jsou přímo navrženy dle potřeb sborů a jejich náplně. V dobách minulých chodili příslušníci sborů na požární kontroly bytových a rodinných domů, budov institucí státu a zřizovatelů, výrobních a jiných podniků. Z důvodu těchto kontrol museli dobrovolní hasiči absolvovat kurz požární prevence, který se vyučuje dodnes. Hlavním posláním dnešních sborů je výchova mladých hasičů, která se neobejde bez vedoucích a instruktorů hasičských kroužků. Pro zájemce o tuto funkci je vyučován vzdělávací

³⁹ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

program instruktoři a vedoucí kolektivu mládeže s časovou dotací 40 hodin. Na základě požadavků společnosti, kdy dochází k eskalaci chování různých extremistických organizací a osob či rozmarům počasí (běžné jsou různé extrémy jako záplavy, povodně, velké požáry, větrné smrště s tornády), vznikl vzdělávací program technik ochrany obyvatelstva. Nedílnou součástí práce příslušníků dobrovolných hasičských sborů je preventivně výchovná činnost prováděná v různých institucích, jako jsou školy nebo domovy důchodců. Na základě těchto potřeb vznikl kurz preventista ochrany obyvatelstva. Příslušníci tohoto vzdělávacího programu mohou následně provádět školení požárních hlídek, které dozorují na divadelních představeních, plesech a zábavách.⁴⁰

⁴⁰ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE

Téma této bakalářské práce bylo autorem zvoleno z důvodu snahy o analýzu časové dotace vyžadované při jednotlivých vzdělávacích programech příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů. Dalším důvodem je to, že příslušníci těchto sborů jsou dobrovolníky, jelikož vykonávají záslužnou práci pro společnost ve svém volném čase, tudíž by snížení časové náročnosti, která je zapříčiněna i zvyšujícími se nároky na vzdělávání příslušníků sborů, jistě uvítali.

4.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části práce je analyzovat stávající předepsanou časovou dotaci vzdělávacích programů u příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů, a to se záměrem tuto dotaci snížit. Okrajově se tato část dotkne i příslušníků hasičského záchranného sboru, jež jsou současně příslušníky dobrovolných jednotek a absolvují vzdělávání v rámci svého služebního poměru. Analýza by měla pomoci určit, zda by šlo změnit strukturu vzdělávání dobrovolných hasičů, tím pak výrazně nebo alespoň částečně snížit předepsanou časovou dotaci u konkrétních vzdělávacích programů.

Jedná se o následující kurzy:

- Základní odborná příprava – 40 hodin
- Velitel jednotek SDH obcí a SDH podniků – 40 hodin
- Strojník jednotek SDH obcí kategorie JPO II a JPO III – 40 hodin
- Obsluhovatel motorové pily v jednotce PO – 64 hodin
- Strojník jednotek SDH obcí kategorie JPO V a SDH podniků, které disponují CAS nebo AS – 16 hodin

- Člen jednotky SDH obce předurčené k zásahům při silničních dopravních nehodách – vyprošťování u dopravních nehod pro JPO SDH obcí – 40 hodin
- Nositel dýchací techniky – 16 hodin
- Technici služeb (chemická, technická) – 16 hodin, strojní – 8 hodin⁴¹

4.2 Použité metody výzkumu

4.2.1 Kvantitativní výzkum

Pro sběr potřebných dat a jejich následné vyhodnocení bylo použito kvantitativního výzkumu. Ten byl realizován dotazníkovým šetřením pomocí standardizovaného dotazníku autora práce. Zhotovený dotazník byl předložen příslušníkům hasičských sborů. Obsahoval dvacet jedna otázek týkajících se zvoleného zkoumaného tématu.⁴²

4.2.2 Analýza dat

Analýzou dat z dotazníkového šetření by autor práce rád získal náhled osloveného vzorku příslušníků hasičských sborů na stávající vzdělávací programy. Dále by na základě analýzy chtěl navrhnout jejich případnou strukturální změnu a snížení stávající časové dotace.

4.2.3 Průběh sběru dat

Autor předložil dotazník přímo příslušníkům jím vybraných dobrovolných hasičských sborů při vykonávání odborné přípravy. Po vyplnění dotazníku, které trvalo v průměru 5–6 minut, byl dotazník zpětně vybrán. Pro tuto potřebu bylo vytištěno dostatečné množství dotazníků (60 kusů). Sběr dat byl realizován během 24 dnů.

4.2.4 Výzkumný soubor

Dotazníkového šetření se účastnilo čtyřicet šest příslušníků a příslušnic hasičských sborů. Jednalo se o jednotky sborů dobrovolných hasičů a sbory dobrovolných hasičů na územním odboru Česká Lípa a Děčín. Tyto sbory a příslušníky jednotek autor dotazníku

⁴¹ ÚHŠ JÁNSKÉ KOUPELE. Kurzy – odborná příprava. *Uhs.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.uhs.cz/course>

⁴² PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014, s. 106–107. ISBN 978-80-247-5232-7.

zná. Setkal se s nimi během letité praxe zásahové (ale i školitelské) na rozhraní dvou územních odborů – Děčín a Česká Lípa. Autor je dlouholetým lektorem praktické části jednoho ze vzdělávacích programů hasičů. Jedná se o kurz nositel dýchací techniky, jež je prováděný na územním odboru Děčín.

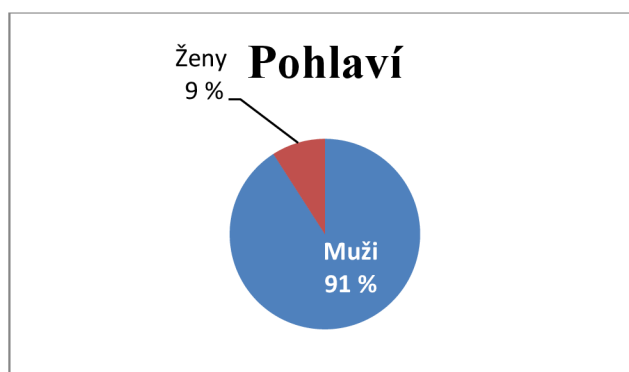
4.3 Formulace výzkumných hypotéz

1. Hypotéza: Předpokládám, že většina oslovených respondentů dotazníkového šetření není spokojena s dosavadní strukturou vzdělávacích programů.
2. Hypotéza: Předpokládám, že většina respondentů chce změnu dosavadní struktury vzdělávacích programů.
3. Hypotéza: Předpokládám, že změna vzdělávací struktury rozdělená na e-learning a praktickou část u sborů ušetří časovou dotaci předepsanou na vzdělávací programy.

5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkového šetření se účastnilo čtyřicet šest respondentů z řad jednotek sborů dobrovolných hasičů, sborů dobrovolných hasičů a hasičského záchranného sboru. Jednalo se o šest žen a čtyřicet mužů. To znamená, že ze šedesáti vytištěných dotazníků bylo vyplněno 91 %. Není překvapující, že se zúčastnilo více mužů než žen. Ačkoliv jsou dnes už ženy poměrně hojně zastoupeny (zejména ve sborech dobrovolných hasičů), oproti počtu mužů to je stále výrazný nepoměr.

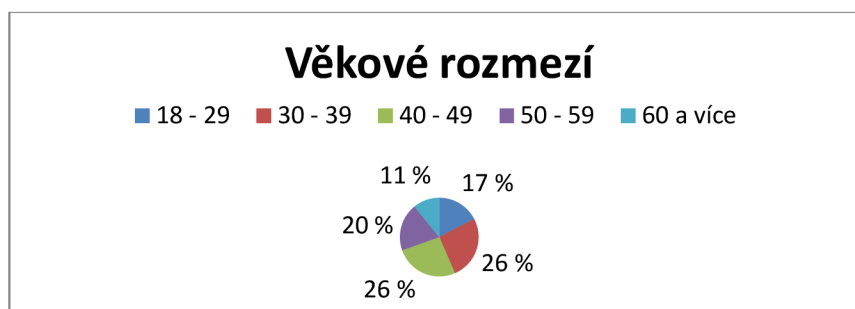
Graf 1: Pohlaví respondentů dotazníkového šetření⁴³

Respondenti dotazníkového šetření měli ve druhé otázce vybrat, v jaké věkové kategorii se nachází. Označovali tak věkové rozmezí, do kterého spadají. To bylo rozloženo od osmnácti let až po více než šedesát let, a to z důvodu minimální věkové hranice, kdy se příslušník hasičského sboru může účastnit výjezdů. Je to také věk právní dospělosti, což je potřebné ke zkoumané problematice v rámci vzdělávání dospělých jedinců. Příslušníci sborů jednotek dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů jsou ve velké většině členy od svého dětství až do smrti. Je tak běžné, že jsou ve výjezdové jednotce i příslušníci, kterým je více než šedesát let. Jejich členství není nijak věkově omezeno, je pouze nutné splňovat zdravotní prohlídku určenou pro dobrovolné hasiče. Osm respondentů bylo ve věkové kategorii 18–29 let. Dvanáct účastníků dotazníkového šetření bylo v kategorii 30–39 let, stejný počet se pak zařadil do kategorie 40–49 let. Z věkového rozmezí 50–59 let se účastnilo průzkumu devět příslušníků, do kategorie 60 a více let se řadí pět respondentů. Procentuální účast jednotlivých věkových kategorií je vyjádřena v příloženém grafu.

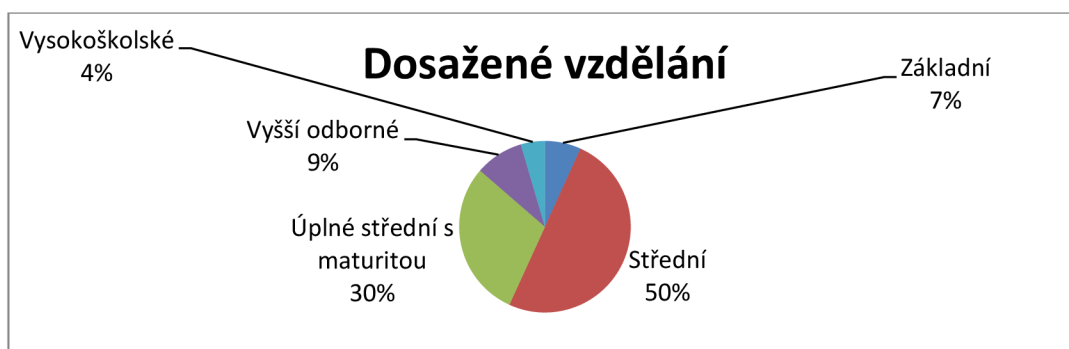
⁴³ Grafy: vlastní zpracování dat

Graf 2: Věkové složení respondentů dotazníkového šetření

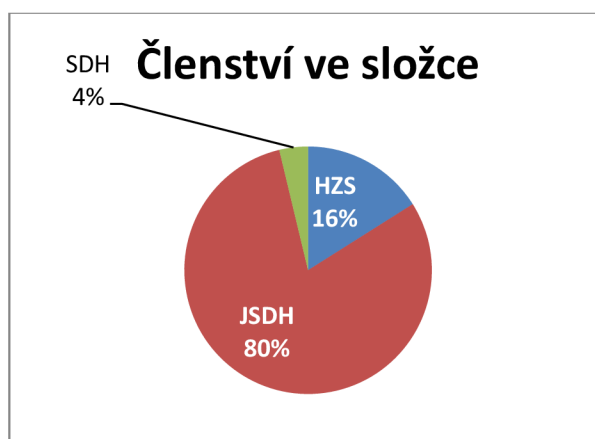
Třetí otázka dotazníkového šetření byla zaměřena na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Zde bylo na výběr základní, střední, úplné střední s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské. Základní vzdělání bylo přidáno z toho důvodu, že se u příslušníků v dobrovolných sborech může vyskytovat. Je to dáno tím, že vzdělání příslušníků jednotek a sborů dobrovolných hasičů není nijak sledováno a členství tím není omezeno. Základní vzdělání uvedli tři příslušníci, střední vzdělání označilo dvacet dva respondentů dotazníkového šetření. Úplné střední s maturitou pak udalo třináct respondentů, vyšší odborné označili do dotazníků čtyři respondenti a vysokoškolské pouze dva.

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Čtvrtá otázka směřovala na složku, které je respondent členem. Během vyplňování dotazníků byl autor příslušníky upozorněn, že mohou být a také jsou příslušníky vícero složek. Autorem dotazníkového šetření nebyla otázka náležitě domyšlena, měla obsahovat doplněk, že lze zaškrtnout více možností. Varianta označení vícero možností byla následně autorem dotazníku ústně povolena. Otázka zahrnovala možnosti: hasičský záchranný sbor, jednotka sboru dobrovolných hasičů a sbor dobrovolných hasičů. Šest účastníků dotazníkového šetření označilo hasičský záchranný sbor. Třicet respondentů bylo členy jednotky sboru dobrovolných hasičů a třináct sboru dobrovolných hasičů. Z toho vyplývá, že bylo označeno čtyřicet devět odpovědí, tudíž pouze tři respondenti označili více složek.

Graf 4: Členství respondentů ve složce

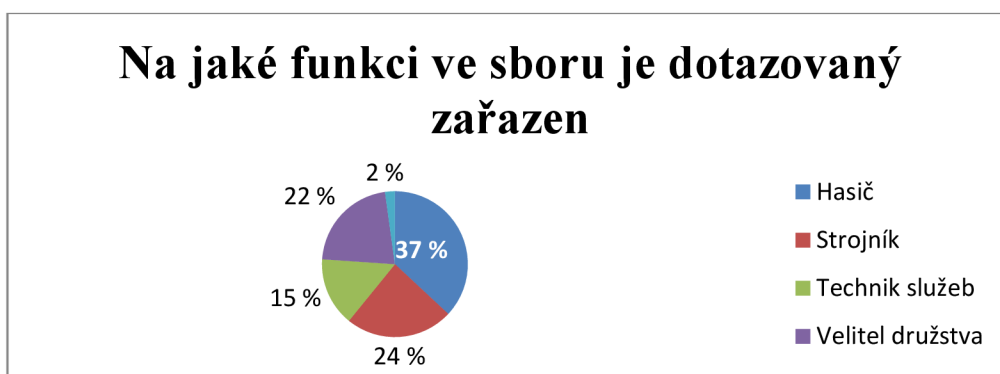

V páté otázce se autor dotazníku ptá, jakou funkci ve své složce respondent zastává. Tato otázka směřovala více na příslušníky jednotky sborů dobrovolných hasičů, případně na členy hasičského záchranného sboru. Je to z důvodu velké rozmanitosti funkcí u jednotlivých složek. Pokud by se do této otázky zahrnul i sbor dobrovolných hasičů a jeho funkce, byla by otázka velice obsáhlá. Autor vybral funkce vyskytující se ve výjezdových jednotkách. Jednalo se o hasiče, strojníka, technika služeb (strojný, technický, chemický, spojový), velitele družstva a velitele jednotky. Hlavní funkce ve sboru dobrovolných hasičů jsou: velitel, vedoucí dětí a mládeže, požární preventista a preventista ochrany obyvatelstva. Poslední dvě se v mnoha sborech téměř nevyskytují. Dříve byl požární preventista potřeba z důvodu kontrol budov, kde byla sledována jejich požární bezpečnost, například stav komínového tělesa, únikové cesty, protipožární dveře apod. Tyto kontroly se dnes v takovém množství nevykonávají, proto členů absolvujících tento učební program ubývá. Ve větší míře je ve sborech zastoupeno

vzdělávání vedoucích dětí a mládeže. Je to dáno tím, že hlavní náplní sborů je výchova mladých hasičů, ze kterých se po dovršení dospělosti stávají členové výjezdových jednotek.

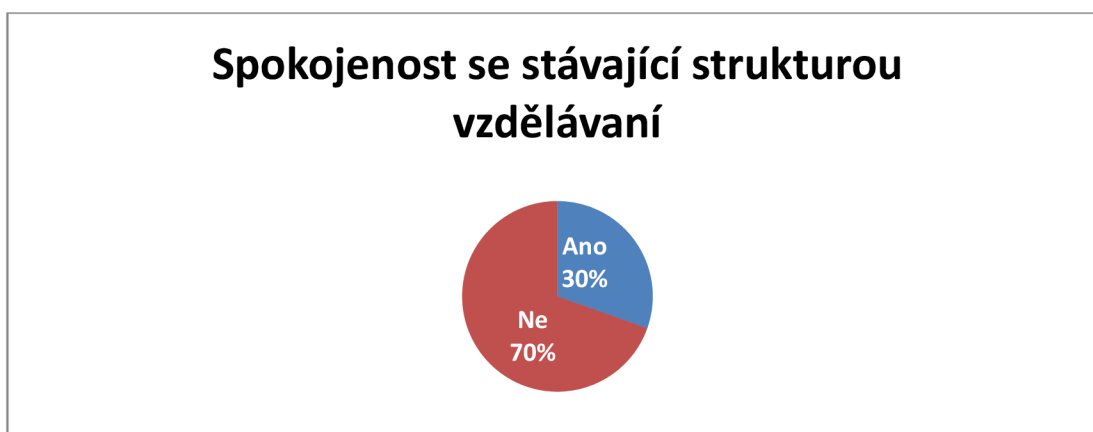
Funkci hasiče označilo sedmnáct respondentů a funkci strojník zvolilo jedenáct příslušníků. Technika služeb pak označilo sedm respondentů, velitele družstva deset a velitele jednotky jeden respondent.

Graf 5: Zařazení respondenta u sboru

V otázce číslo šest se autor dotazníku ptá respondentů na to, zda jim vyhovuje stávající struktura vzdělávání příslušníků sborů. Na výběr bylo pouze ze dvou odpovědí (ano/ne). Variantu ano označilo čtrnáct respondentů, zatímco variantu ne zvolilo třicet dva příslušníků sborů.

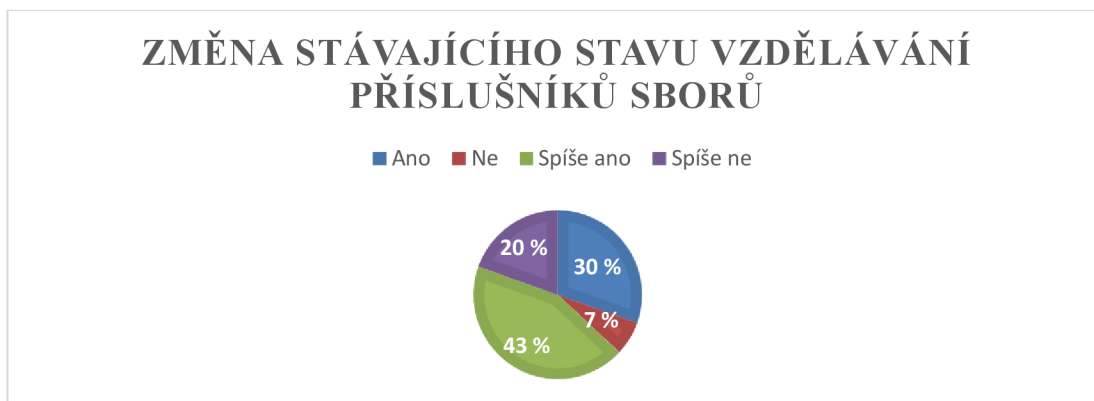
Graf 6: Spokojenost se stávající strukturou vzdělávání příslušníků hasičských sborů

Odpovědi na tuto otázku jsou poměrně překvapující. Třicet procent dotazovaných vyjádřilo svou spokojenost se stávající strukturou vzdělávání příslušníků hasičských sborů. Autora dotazníku v kontextu s množstvím nespokojených hlasů příslušníků sborů na adresu stávající struktury tento výsledek překvapil.

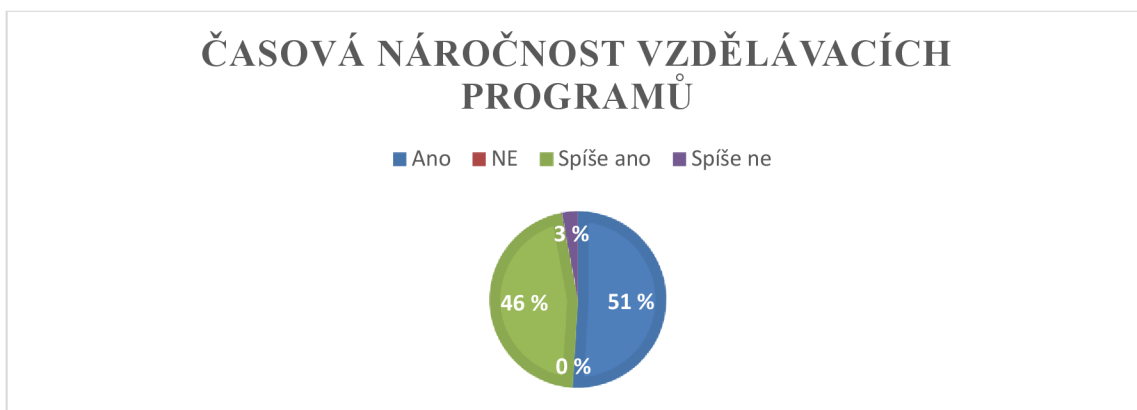
Výsledek z otázky číslo šest byl téměř stejným počtem hlasů potvrzen i v otázce číslo sedm. V té se autor dotazníku ptá respondentů na to, zda by chtěli změnit stávající strukturu vzdělávání příslušníků sborů. Respondenti měli na výběr ze čtyř možností: ano, ne, spíše ano či spíše ne. Odpověď ano zvolilo čtrnáct příslušníků a spíše ano označilo dvacet respondentů. Ne zvolili tři příslušníci a spíše ne pak devět účastníků dotazníkového šetření. Poslední dvě odpovědi v součtu označilo dvanáct respondentů, což je téměř stejné zastoupení, jako měla odpověď ano v šesté otázce. To jen potvrzuje, že stejné množství příslušníků je spokojeno se stávající strukturou vzdělávání a nic by na ní nechtělo měnit.

Graf 7: Chtěli byste změnit stávající stav vzdělávání?

V otázce číslo osm se autor dotazníku tázal respondentů, zda jsou pro ně stávající vzdělávací programy časově náročné. Jestliže se totiž vezme v potaz průměrná doba trvání (40 hodin), tak se jedná o celý pracovní týden. Otázkou tak je, kdo z příslušníků si může dovolit opustit na týden své zaměstnání z důvodu hasičského vzdělávání. Respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí: ano, ne, spíše ano, spíše ne. První odpověď (ano) zvolilo dvacet jedna dotazovaných. Variantu ne nezvolil žádný z respondentů. Spíše ano označilo devatenáct dotazovaných a spíše ne šest příslušníků. Ano a spíše ano označilo dohromady čtyřicet respondentů, což značí, že stávající časová dotace na jednotlivé vzdělávací programy je pro většinu oslovených vysoká. V procentuálním vyjádření je to dohromady 97 % dotazovaných.

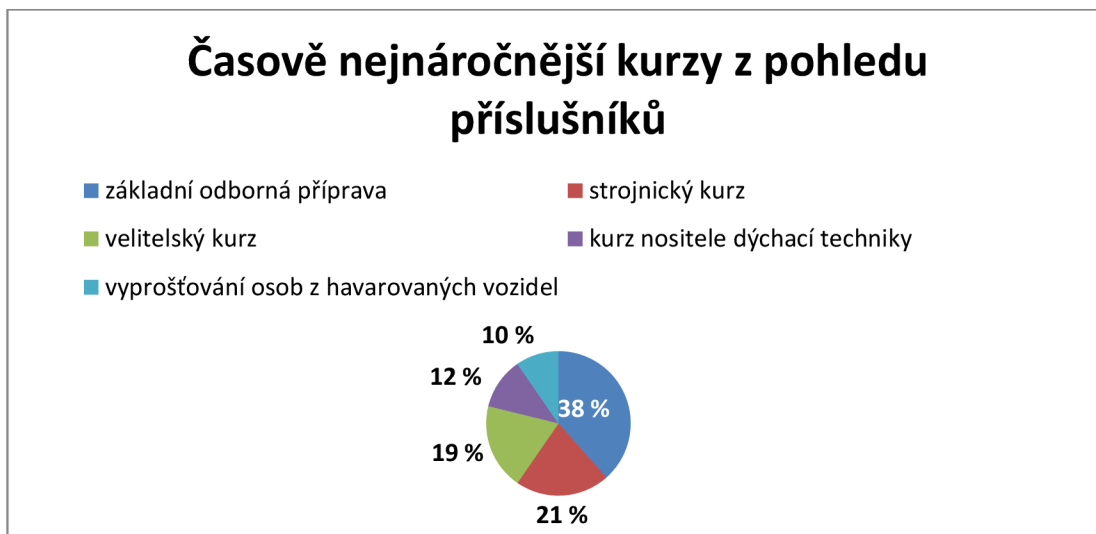
Graf 8: Časová náročnost vzdělávacích programů pro příslušníky sborů

V otázce číslo devět se autor dotazníku ptá respondentů na jimi absolvované vzdělávací programy a na jejich časovou náročnost. Konkrétně se zajímá o to, který program byl z jejich pohledu časově nejnáročnější. Autor vybral do odpovědi jen některé vzdělávací programy, a to z důvodu rozsáhlého seznamu kurzů poskytovaných příslušníkům jednotek sborů dobrovolných hasičů. Pokud by se použily všechny možnosti odpovědi, byla by otázka číslo devět příliš rozsáhlá. Autorem byl v dotazníku opomenut časově nejnáročnější vzdělávací program, který absolvuje pouze pár jedinců v jednotce. Jedná se o obsluhu přenosné motorové pily s celkovou časovou dotací šedesát čtyři hodin. Respondenti měli na výběr odpovědi: základní odborná příprava, kurz strojnický, velitelský kurz, kurz nositele dýchací techniky, kurz vyprošťování osob z havarovaných vozidel. Dvacet účastníků dotazníkového šetření zvolilo jako časově nejnáročnější základní odbornou přípravu. Je to dáno tím, že ne každý příslušník jednotek sborů dobrovolných hasičů musí absolvovat další vzdělávací program.

Strojnický kurz označilo jedenáct příslušníků, velitelský kurz deset příslušníků. Kurz nositele dýchací techniky zvolilo jako časově nejnáročnější šest příslušníků. Vzdělávací program s názvem vyprošťování osob z havarovaných vozidel označilo pět příslušníků. Ačkoliv nebyla u této otázky autorem dána možnost zaškrtnout více odpovědí, tak se v několika dotaznících objevilo vícero zaškrtnutých vzdělávacích programů. Autor i tyto zahrnul do svého zpracování dat. Odpovědi respondentů nemusejí být úplně přesné. Je veliký rozdíl ve vnímání časové náročnosti absolvovaného vzdělávání. Odpověď účastníků dotazníkového šetření je ovlivněna tím, zda příslušník absolvoval vzdělávací program u svého sboru (v případě základní odborné přípravy), nebo musel někam dojíždět – například do vzdálených vzdělávacích zařízení, ústřední hasičské školy, školicích výcvikových zařízení. Může to však být také krajem zvolený územní odbor vykonávající pro dobrovolné hasiče odborné vzdělávání. Ty mohou být vzdálené od základny sboru i několik desítek kilometrů, tudíž čas potřebný k dopravě na určené místo může ovlivnit výsledky této otázky.

Graf 9: Časová náročnost absolvovaných vzdělávacích programů

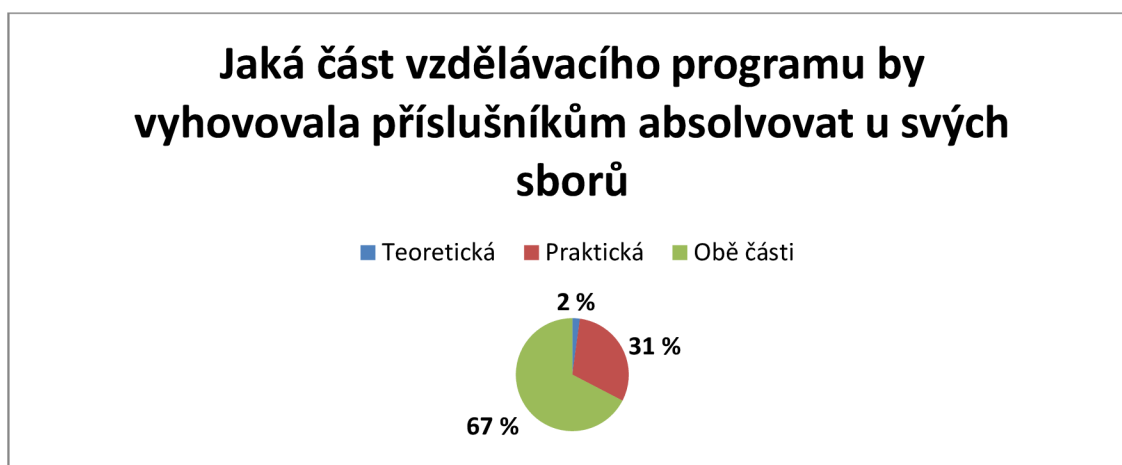
V otázce číslo deset se autor dotazníku ptá respondentů, zda by jim vyhovovalo absolvovat základní vzdělávací programy spíše u svých sborů. Na výběr měli odpovědi: ano, ne, spíše ano, spíše ne. Odpověď ano zvolilo dvacet čtyři respondentů, Možnost ne neoznačil nikdo. Spíše ano označilo osmnáct příslušníků a spíše ne čtyři. Z odpovědí účastníků dotazníkového šetření je patrné, že by převážné většině vyhovovalo absolvovat vzdělávání u svých sborů. V součtu odpovědí ano a spíše ano tuto možnost označilo dohromady čtyřicet dva respondentů, což je v přepočtu 91 %.

Graf 10: Vyhovovala by příslušníkům možnost vzdělávání u svých sborů?

Otázka číslo jedenáct se respondentů táže na části vzdělávacího programu, které by jim vyhovovalo absolvovat u svého sboru. Na výběr měli z odpovědí: teoretická, praktická a obě části. Teoretickou část programu zvolil pouze jeden příslušník, praktickou zvolilo čtrnáct dotazovaných. Poslední z odpovědí (obě části) označilo třicet jedna respondentů.

Graf 11: Jaká z částí vzdělávacího programu by vyhovovala příslušníkům absolvovat u svých sborů?

V otázce číslo dvanáct se autor dotazníkového šetření respondentů ptá, jaký ze vzdělávacích programů by chtěli absolvovat u svého sboru. Autor vybral do odpovědí jen několik vzdělávacích programů, a to dle svého uvážení. Z důvodu obsáhlosti nelze zajistit, aby otázka směřovala na všechny kurzy pořádané pro příslušníky jednotek sborů dobrovolných hasičů. Některé vzdělávací programy nejsou příslušníky hasičských sborů dostatečně využívány, respondenti navíc měli na výběr i odpověď jiné. Zde byla možnost napsat vzdělávací program, který nebyl obsažen v odpovědích. Autor dotazníku do odpovědí vybral: základní odbornou přípravu, strojnický kurz, velitelský

kurz, kurz nositele dýchací techniky, kurz vyprošťování osob z havarovaných vozidel a již zmíněnou možnost jiné (napište). V této otázce respondenti mohli zaškrtnout více odpovědí.

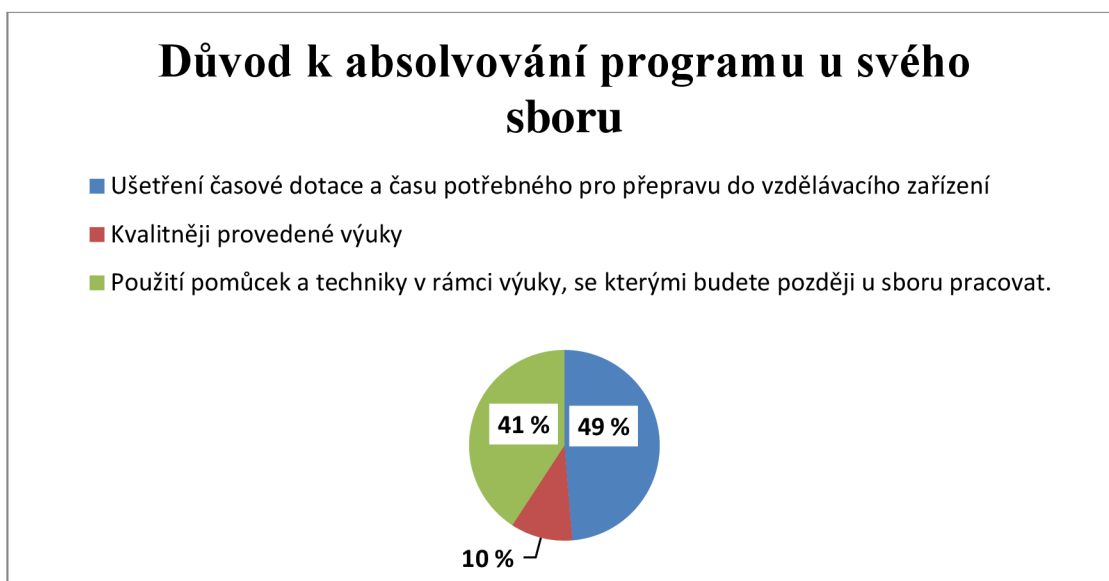
Graf 12: Jaký vzdělávací program by chtěli respondenti absolvovat u svých sborů?

Respondenti u možnosti jiné udali další tři vzdělávací programy, které by chtěli absolvovat u svých sborů. Jednalo se o chemickou službu, jež napsali čtyři příslušníci. Tři respondenti v dotazníku udali kurz pro vedoucí mládeže, kurz práce na vodní hladině pak uvedl jeden příslušník. Základní odbornou přípravu označilo sedmnáct příslušníků hasičských sborů, strojnický kurz dalších deset respondentů. Velitelský kurz si vybralo šestnáct účastníků dotazníkového šetření. Kurz nositele dýchací techniky označilo sedmnáct příslušníků a vzdělávací program s názvem vyprošťování osob z havarovaných vozidel označilo dvacet tři příslušníků.

V otázce číslo třináct se autor dotazníku ptal respondentů na důvod jejich volby v předchozí otázce. Na výběr měli ze tří odpovědí: z důvodu ušetření časové dotace a času potřebného pro přepravu do vzdělávacího zařízení, z důvodu kvalitněji provedené výuky u sboru a z důvodu použití pomůcek a techniky v rámci výuky, se kterými budou později u sboru pracovat. Autorem dotazníku byla respondentům dána možnost zaškrtnout více odpovědí.

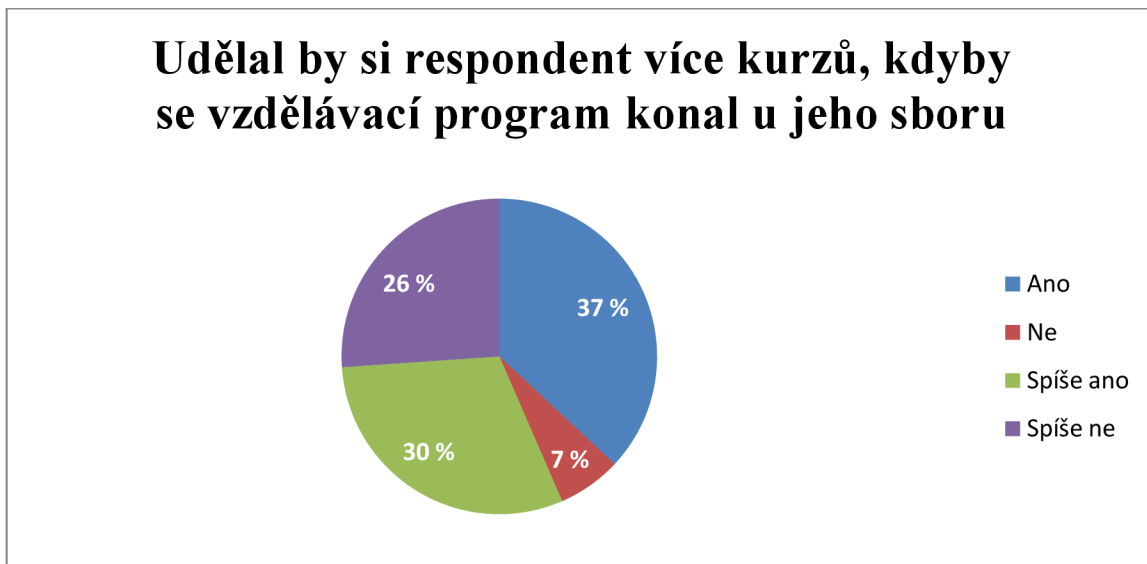
Graf 13: Z jakého důvodu by chtěli respondenti absolvovat vzdělávací program u svých sborů?

Ušetření časové dotace a času potřebného pro přepravu do vzdělávacího zařízení označilo třicet sedm respondentů. Odpověď (z důvodu kvalitněji provedené výuky u sboru) zaškrtnulo osm příslušníků hasičských sborů. Poslední odpověď (z důvodu použitých pomůcek a techniky v rámci výuky, se kterými se bude později u sboru pracovat) označilo třicet jedna respondentů. Z odpovědí vyplývá, že by až 90 % oslovených respondentů nejraději absolvovalo vzdělávací programy u svých sborů, a to především ze dvou důvodů – ušetření časové dotace a práce s prostředky a technikou, kterou vlastní konkrétní sbor.

V otázce číslo čtrnáct se autor dotazníku respondentů ptá, zda by si udělali více kurzů, kdyby se vzdělávací program konal u jejich sborů. Na výběr měli ze čtyř odpovědí: ano, ne, spíše ano a spíše ne.

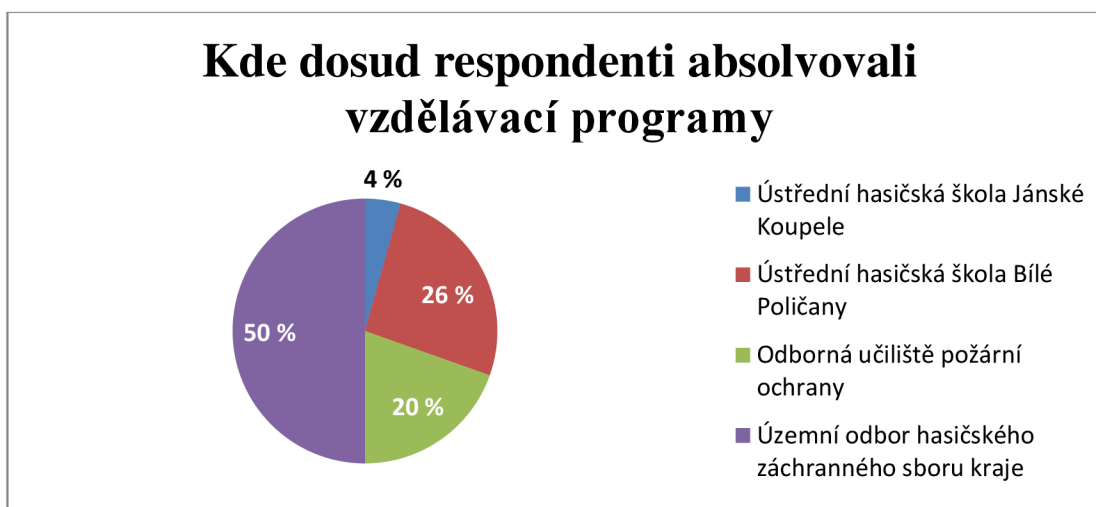
Graf 14: Udělal by si respondent více kurzů, kdyby se vzdělávací program konal u jeho sboru?

Z odpovědí je patrné, že by si až 67 % respondentů (součet odpovědí ano a spíše ano) v případě konání vzdělávacích programů u jejich sboru udělalo i další kurzy. Tato možnost by jistě byla ku prospěchu celkové vzdělanosti příslušníků hasičských sborů. Čím více vzdělávacích programů příslušník absolvuje, tím lépe pro jeho sbor, a především pro občany, kterým hasiči pomáhají. Ačkoliv se hasič časem svou praxí řemeslu vyučí, jedná se o dlouhodobý proces trvající několik let. Vždy je lepší absolvovat základní vzdělávací programy a následně si své vědomosti ověřit a utužovat v praxi.

Otázka číslo patnáct se respondentů táže na to, kde dosud absolvovali vzdělávací programy. Na výběr měli z odpovědí: ústřední hasičská škola Jánské Koupele, ústřední hasičská škola Bílé Poličany, odborná učiliště požární ochrany a územní odbor hasičského záchranného sboru kraje. Autorem byla bohužel v odpovědích opomenuta možnost, že vzdělávací program mohl respondent absolvovat i v jiných zařízeních. Ne všechny vzdělávací programy totiž obsáhnou rezortní školicí zařízení. U hasičských sborů jsou vykonávána školení i soukromými společnostmi. Jedná se o specializační kurzy a školení, například školení řidičů, plničů tlakových lahví, obsluhy požárních automobilových žebříků a plošin, obsluhy vysokozdvížných vozíků, vazačů a jeřábíků.

Graf 15: Kde respondenti absolvovali vzdělávací programy?

V odpovědích respondentů převládají územní odbory hasičského záchranného sboru kraje. Tuto možnost označilo dvacet tři účastníků dotazníkového šetření. Ústřední hasičskou školu Janské Koupele udali dva příslušníci a odborná učiliště požární ochrany označilo devět příslušníků. Ústřední hasičskou školu Bílé Poličany pak zvolilo celkem dvanáct respondentů. Odpovědi na tuto otázku jsou ovlivněny stávající situací v oblasti vzdělávání příslušníků dobrovolných hasičských sborů a jednotek na územním odboru Česká Lípa. V dobách minulých byla odborná příprava prováděna přímo na centrální požární stanici v České Lípě. Toto bylo pro příslušníky obou složek přínosné, a to nejen v tom, že profesionální hasiči (lektori) vyučovali své kolegy (dobrovolné hasiče) tomu, co sami běžně k výkonu své profese potřebovali, ale bylo to výhodné i díky tomu, že se navzájem poznali a byli více v kontaktu. Každý kraj a každý územní odbor má svá územní specifika, která se odrážela a odráží v odborné přípravě příslušníků jednotek sboru dobrovolných hasičů. Tam, kde jsou rychlostní komunikace či dálnice, je kladen větší důraz na školení předurčených jednotek na zásahy u dopravní nehody. Pak jsou však i územní odbory, kde je mnoho zalesněného kopcovitého terénu, tam dávají větší důraz na dálkovou dopravu vody hadicemi a hasičskými vozidly. Bohužel je dnes situace taková, že se školení v krajích hodně centralizovalo. Nové základní kurzy strojníků nebo velitelů se provádějí na určeném územním odboru hasičského záchranného sboru kraje. Z těchto důvodů je sbory více využíváno i ústředních školicích středisek.

V otázce číslo šestnáct se autor dotazníku respondentů ptá, zda si museli na absolvování vzdělávacího programu vzít dovolenou nebo náhradní pracovní volno ve svém zaměstnání. Na výběr měli odpovědi ano a ne.

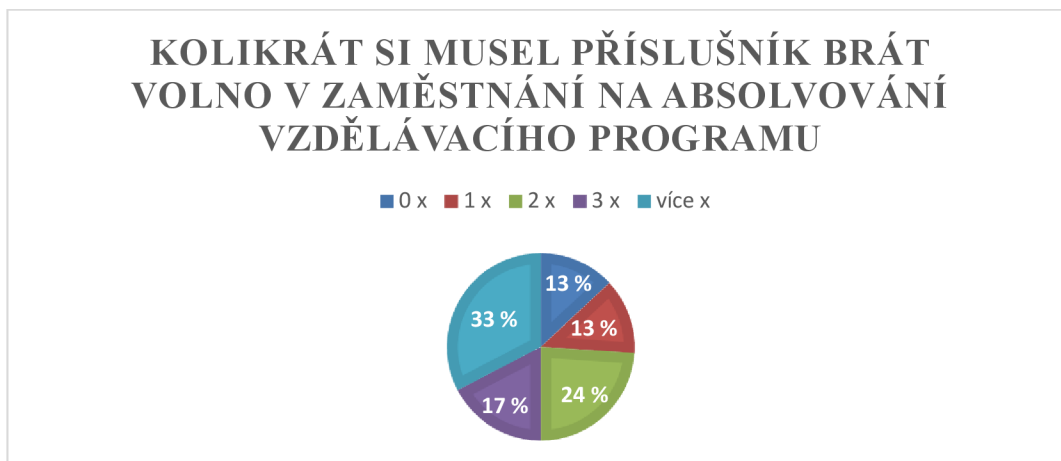
Graf 16: Volno v zaměstnání na absolvování vzdělávacího programu

Výsledky odpovědí nejsou v této otázce nikterak překvapující. Odpověď ano zvolilo čtyřicet respondentů, možnost ne označilo pouze šest příslušníků. V případě absolvování vzdělávacích programů v ústředních hasičských školách nebo odborných učilištích požární ochrany se jedná o celý pracovní týden. Následně záleží na tom, zda jim zřizovatel bude refundovat ušlou mzdu, či nikoliv. Jsou obce, kde si nemůžou dovolit takovouto finanční zátěž a příslušníci jsou nuceni vzít si dovolenou nebo náhradní volno. Stávají se i případy, kdy zaměstnavatel neumožní příslušníkovi vzít si volno prostřednictvím refundace mzdy, ačkoliv zákon o požární ochraně toto umožňuje. Dnes je situace taková, že většina příslušníků pracuje v soukromých společnostech, kde majitelé pod pohrůzkou ukončení pracovního poměru nerespektují zákonné normy týkající se uvolňování dobrovolných hasičů ze zaměstnání.

Otázka číslo sedmnáct navazuje na otázku šestnáct. Autor dotazníku se v ní respondentů táže, jak často si museli brát dovolenou nebo náhradní volno na absolvování vzdělávacího programu. V odpovědích měli na výběr nikdy, jednou, dvakrát, třikrát, vícekrát.

Graf 17: Kolikrát si musel brát příslušník volno v zaměstnání z důvodu absolvování vzdělávacího programu?

Výsledek odpovědí v otázce sedmnáct koresponduje s výsledky otázky šestnáct. Šest příslušníků zvolilo odpověď nikdy, což je stejný počet respondentů, kteří si nemuseli nikdy brát volno v zaměstnání. Odpověď jednou zvolilo také šest příslušníků, jedenáct jich označilo dvakrát. Osm příslušníků si vzalo volno ze zaměstnání třikrát. Více volna na absolvování vzdělávacích programů označilo patnáct respondentů.

V otázce číslo osmnáct se autor dotazníku ptá, zda by respondentům vyhovovalo absolvovat vzdělávací program mimo jejich pracovní dobu. Respondenti měli na výběr z odpovědí ano a ne.

Graf 18: Vyhovovalo by vám absolvovat vzdělávání mimo vaši pracovní dobu?

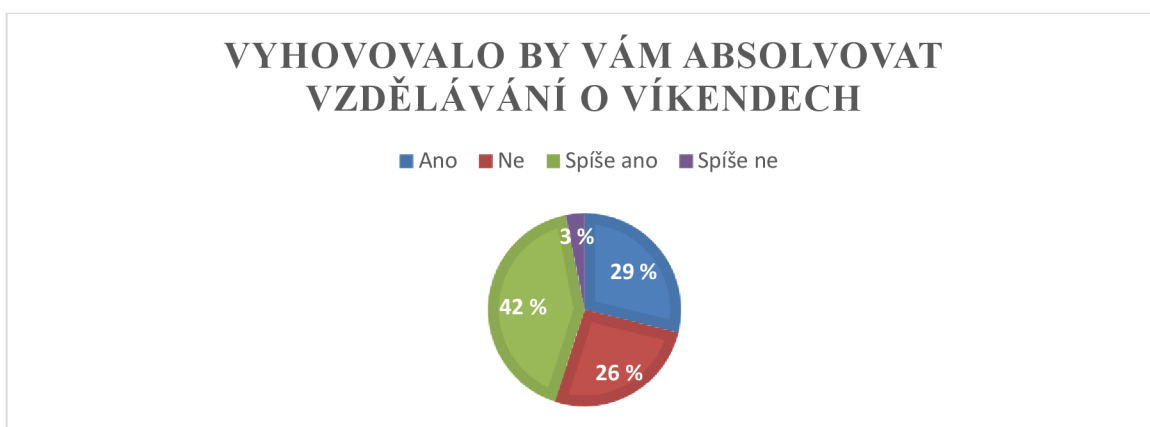

Třicet pět respondentů označilo odpověď ano, což není překvapující výsledek. Většina zaměstnaných příslušníků si nechce plýtvat svou dovolenou na vzdělávací programy hasičů. Stejně to je i v případě náhradního volna, kdy zaměstnanci přicházejí

o finanční prostředky nebo si ušlou pracovní dobu musí nadpracovat. Jedenáct respondentů ale naopak označilo odpověď ne. Jedná se zřejmě o příslušníky hasičského záchranného sboru anebo dobrovolné hasiče, kteří nemají problémy s uvolňováním ze svého zaměstnání prostřednictvím refundace mzdy. Uvolňování příslušníků jednotek sboru dobrovolných hasičů ze zaměstnání je dlouhodobým problémem. Nejedná se pouze o vzdělávání příslušníků, ale i o samotné výjezdy, což je velký problém, který personálně decimuje jednotky dobrovolných hasičů.

V otázce číslo devatenáct se autor dotazníku ptá, zda by respondentům vyhovovalo absolvovat vzdělávací programy o víkendech. Na výběr měli odpovědi: ano, ne, spíše ano, spíše ne.

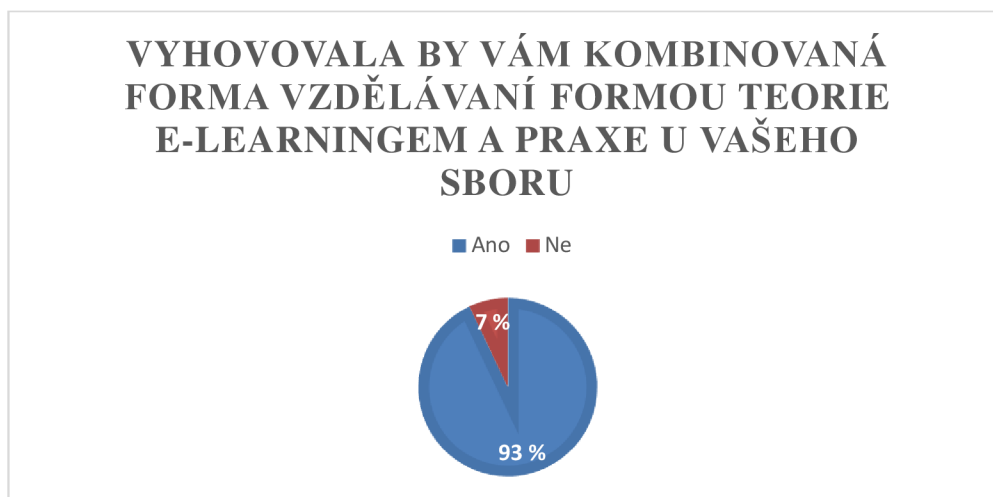
Graf 19: Vyhovovalo by vám vzdělávání o víkendech?

Z vyhodnocených odpovědí je patrné, že až 71 % respondentů by nevidilo absolvování vzdělávacího programu o víkendech. Jedenáct respondentů tudíž uvedlo možnost ano a šestnáct zvolilo spíše ano. Odpověď ne označilo deset příslušníků hasičských sborů a spíše ne devět. Varianta vzdělávání hasičů o víkendech se nezamlouvá každému. Víkend pro převážnou část zaměstnanců znamená odpočinek od pracovní zátěže, ne každý by tak své volno věnoval vzdělávání v hasičských kurzech. Jednou z dalších možných variant, která však byla autorem v dotazníku bohužel opomenuta, by mohlo být vzdělávání ve všední dny, ale po pracovní době. Tato možnost by ale případně mohla způsobovat příslušníkům stejné problémy, jako je to i v jiných časech, jelikož nemalá část příslušníků pracuje na směny (osmihodinové, případně dvanáctihodinové). Zvolit odpolední termín, na kterém se většina příslušníků shodne, by tak bylo jistě obtížné.

V otázce číslo dvacet se autor dotazníku ptá respondentů, zda by jim vyhovovala kombinovaná forma vzdělávání – rozdělená na teorii e-learningem a praxi u svého sboru. Měli na výběr z odpovědí ano a ne.

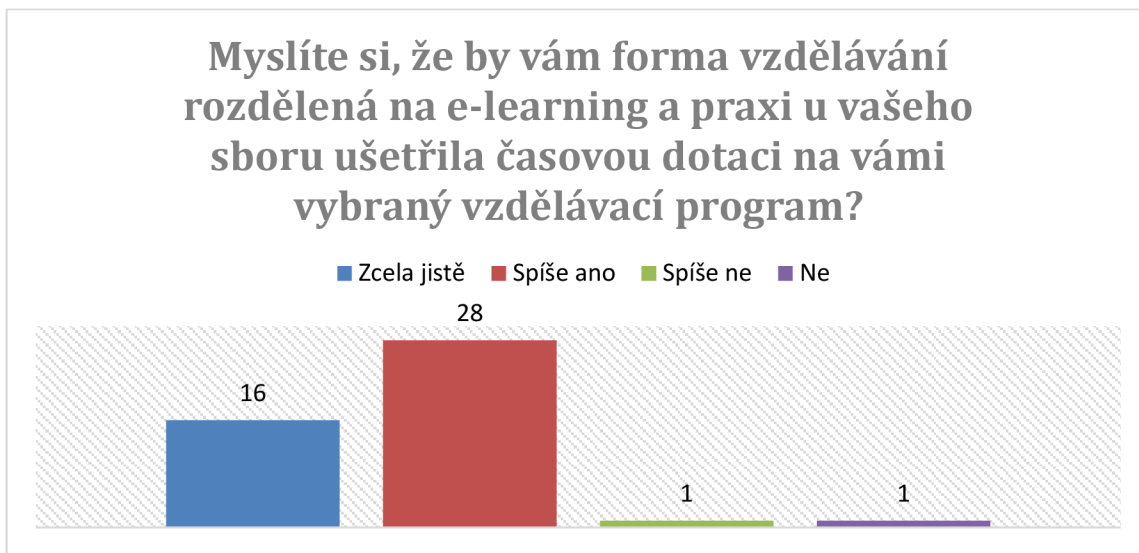
Graf 20: Vyhovovala by respondentům kombinovaná forma vzdělávání rozdělená na e-learning a praxi přímo u sboru?

Výsledek vyhodnocení odpovědí není nijak překvapující. V otázce popsaná struktura by jistě ušetřila časovou dotaci dnes potřebnou na vzdělávací programy. Teorii e-learningem by absolvoval každý příslušník v domácím prostředí, a to dle svého časového vytížení. Odpadlo by složité a časově náročné dojíždění do vzdělávacího zařízení, což je pro příslušníky lákavé. Odpověď ano zvolilo čtyřicet dva respondentů dotazníkového šetření. Ne označili jen čtyři příslušníci.

Otázka číslo dvacet jedna se respondentů ptá, jestli si myslí, že by forma vzdělávání z předchozí otázky ušetřila časovou dotaci u jimi vybraných vzdělávacích programů. Na výběr měli z odpovědí: zcela jistě, spíše ano, spíše ne, ne.

Graf 21: Ušetřila by vám forma vzdělávání rozdělená na e-learning a praxi u sboru časovou dotaci předepsanou na vybraný vzdělávací program?

Z odpovědí respondentů na otázku dvacet jedna lze vypočítat, že si v převážné většině myslí, že by takto nastavená struktura vzdělávání ušetřila předepsanou časovou dotaci u vzdělávacích programů. Odpověď ano označilo šestnáct respondentů, možnost spíše ano pak zvolilo dvacet osm příslušníků. Ne označil jeden a spíše ne také pouze jeden respondent.

6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Na základě metody výzkumu, stanovení jeho cíle a hypotéz autor práce dospěl k několika závěrům ohledně stávající vzdělávací struktury a vzdělávacích programů dobrovolných hasičů.

Z vyhodnocení a ověření dat dotazníkového šetření vyplývá, že hypotéza číslo jedna, jež se týkala tvrzení autora, který předpokládal, že většina oslovených respondentů dotazníkového šetření není spokojena s dosavadní strukturou vzdělávacích programů, byla potvrzena. Z celkového počtu čtyřiceti šesti respondentů bylo třicet dva nespokojeno s dosavadní strukturou vzdělávání dobrovolných hasičů, což je 70 %. Čtrnáct respondentů je spokojeno s dosavadní strukturou vzdělávání dobrovolných hasičů, to činí 30 % dotazovaných. Z těchto výsledků je patrné, že struktura vzdělávání dobrovolných hasičů, jak je aktuálně nastavena, nevyhovuje většině příslušníků hasičských sborů. Autora nicméně překvapil poměr spokojených (30 %) a nespokojených (70 %) příslušníků, očekával totiž, že bude vyznívat jednoznačněji ze strany nespokojených.

V hypotéze číslo dva autor práce vyslovil předpoklad, že většina respondentů chce změnu dosavadní struktury vzdělávacích programů. Na základě vyhodnocení dat z dotazníkového šetření se toto tvrzení potvrdilo. Změnu dosavadní vzdělávací struktury by zcela přivítalo čtrnáct respondentů (30 %) a spíše by ji přivítalo dvacet respondentů (43 %). V součtu je pro změnu vzdělávací struktury dobrovolných hasičů třicet čtyři respondentů (73 %). Změnu by rozhodně nechtěli tři respondenti (7 %) a spíše žádnou změnu nechce devět respondentů (20 %). V součtu by nechtělo dosavadní vzdělávací strukturu měnit dvanáct respondentů (27 %). Tento výsledek je téměř totožný s výsledkem první hypotézy, kterou tímto hypotéza číslo dvě potvrzuje.

Hypotéza číslo tři předpokládala, že změna vzdělávací struktury rozdělená na e-learning a praktickou část u vlastních sborů ušetří časovou dotaci předepsanou na vzdělávací programy. Toto tvrzení bylo respondenty potvrzeno. Nicméně autor dotazníku nezadal do dotazníku otázku, v jaké výši by se časová dotace ušetřila či zkrátila. Tato by mohla být součástí dalšího průzkumu, do kterého by se zapojila vzdělávací zařízení a generální ředitelství HZS. Šestnáct respondentů si myslí, že by změna vzdělávací struktury určitě zkrátila předepsanou časovou dotaci. Dvacet osm respondentů si myslí, že by ji spíše ušetřila. V součtu je to čtyřicet čtyři respondentů.

Jedná se o velkou většinu dotazovaných, jelikož pouze dva si toto nemyslí.

Respondenti mohli být při rozhodování ovlivněni myšlenkou, že by touto změnou ušetřili čas na dopravu do vzdělávacích zařízení nebo na vybranou požární stanici v jiném územním odboru. Zcela jistě by šlo zavedením této nové struktury zkrátit celkovou časovou dotaci u jednotlivých vzdělávacích programů. E-learning by nebyl tak časově náročný jako přítomnost ve vzdělávacím zařízení. Což se potvrdilo při jejich uzavření během pandemie. V té době se dělala opakovaná školení pomocí E-learningu. Namísto čtyřiceti hodin, školení zabralo dvě až čtyři hodiny. Příslušník by mohl absolvovat tuto část základních kurzů dle svých časových potřeb. Jednoznačně kladné a žádoucí by to bylo především u kurzu strojník. Příslušníci by se pak učili praktickou část na technice svého sboru, se kterou by následně pracovali u ostrých zásahů.

ZÁVĚR

Jednotky sboru dobrovolných hasičů a sbory dobrovolných hasičů jsou nedílnou součástí zabezpečení požární ochrany na území České republiky. Jednotky tvoří jednu z hlavních složek figurujících v poplachových plánech krajů, bez které by bylo obtížné tyto sestavit. Jsou také základní složkou integrovaného záchranného systému. Na příslušníky těchto jednotek je dnes kladena stejná profesní zodpovědnost jako na jejich profesionální kolegy. Jejich spolupráce je dnes nezbytná a neměl by být vidět rozdíl u zásahu o profesionála či dobrovolného hasiče. Z těchto důvodů je kladen velký důraz na jejich profesní vzdělávání, které se obsahově velice podobá profesionálním kolegům. Je také odrazem předurčenosti jednotky na jednotlivé typy událostí. Potřeba je zmínit i jejich kategorizaci, která určuje, na jakém území může jednotka zasahovat. Samozřejmostí je, že na jednotku, která je předurčena na téměř všechny typy událostí a zasahuje i mimo katastr svých obcí, budou kladeny vyšší nároky v otázce vzdělávání jejich příslušníků.

Cílem autora bakalářské práce bylo v teoretické části popsat hasičské sbory, jejich historii, činnost, zařazení v IZS a strukturu vzdělávání příslušníků hasičských sborů. V této části byla popsána andragogika v souvislosti se vzděláváním hasičů.

Ve druhé (praktické) části práce se autor zaměřil na otázku, zda by šlo ušetřit předepsanou časovou dotaci u jednotlivých vzdělávacích programů. Byla popsána metodika sběru dat, kdy se autor bakalářské práce rozhodl pro kvantitativní způsob dotazníkové šetření. Pro potřebu této práce a dotazníkového šetření vytvořil autor dotazník, který obsahoval dvacet jedna otázek. Ty byly zaměřeny na pohlaví, věk a zařazení respondentů ve sborech, dále na absolvované vzdělávací programy, jejich časovou náročnost, na stávající strukturu vzdělávání a případnou změnu. Po vyhodnocení dat z dotazníkového šetření je patrné, že změnu, která by ušetřila časovou dotaci, by uvítala většina respondentů z řad příslušníků hasičských sborů (celkem čtyřicet dva příslušníků a příslušnic ze čtyřiceti šesti, což je 93 % z celkového počtu respondentů dotazníkového šetření). Autor čerpal i z vlastní zkušenosti a dlouholeté praxe, jelikož se mnoho let účastní hasičských vzdělávacích programů a vnímá jejich časovou náročnost způsobenou především dopravou do vzdálených vzdělávacích zařízení. Autor se v dotazníku (prostřednictvím otázky dvacet) konkrétně respondentů ptal, zda by příslušníkům vyhovovala jiná koncepce vzdělávání. Ta by mohla být

složena z e-learningového teoretického vzdělávání a praktické části, kterou by příslušníci hasičských jednotek absolvovali u svých sborů. Tato struktura by mohla být implementována do stávající praxe a jistě by byla příslušníky hojně využívána. Autor by tuto strukturu jednoznačně doporučoval u kurzu s názvem strojník. Je tomu tak z důvodu rozmanité druhovosti hasičských cisternových automobilových stříkaček. Bylo by vždy lepší, aby se příslušník učil přímo techniku svého sboru, se kterou bude pracovat, než druh, který sbor nevlastní a je předepsán v osnovách kurzu. Nicméně by se muselo dořešit několik otázek s tím spojených (např. Kdo by prováděl teoretickou část a kdo praktickou?). Teoretické části pomocí e-learningu by se nadále mohla věnovat vzdělávací zařízení, a to s výrazně menší časovou dotací než doposud. Tuto část by příslušník ukončil závěrečným testem a dále by byl připuštěn do praktické části vzdělávacího programu. Tato část by se mohla odehrávat ve sboru, jehož je příslušník členem. Bohužel ale narážíme na fakt, kdo by vzdělávací programy u sborů vedl jako lektor. Zda by musel někdo ve sboru absolvovat lektorský vzdělávací program, nebo by vzdělávání příslušníků mohl vést velitel jednotky, velitelé družstev či technici služeb. Dalším problémem by u malých sborů mohl být prostor, kde by se praktická část konala. Jsou sbory, které mají omezené prostory bez klubovny, případně učebny, a vlastní pouze garážová stání. Toto by se mohlo řešit ve spolupráci se sousedními sbory, které jsou vzdálené minimum kilometrů. Změna struktury vzdělávacích programů, a především zmenšení časové dotace by zcela jistě zabrzdilo odliv příslušníků z jednotek sborů dobrovolných hasičů. Z dat získaných z dotazníku je jednoznačně patrné, že by u příslušníků byl větší zájem o vzdělávací programy. Tímto by se zvýšila jejich vzdělanost, což by mělo za následek profesionálně odvedenou práci u mimořádných událostí. Jen vzdělaný příslušník může provádět na vysoké úrovni své poslání, jímž je záchrana životů a zdraví občanů, zvířat, majetku, a to dle jejich hesla: „bohu ke cti, bližním ku pomoci“.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Bojový řád jednotek požární ochrany. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.

Cvičební řád jednotek požární ochrany II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-229-0.

GRUND, Bohuslav a kol. *Od minulosti k současnosti.* Ústí nad Labem: Horák Ústí nad Labem, 2014.

HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace jednotek požární ochrany. 2., aktualiz. vyd.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7385-035-7.

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Koncepce vzdělávání HZS ČR na roky 2016–2021.* Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2016.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých.* Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-738-4.

NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství.* Praha: Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

NITRA, Josef. *Všem živlům navzdory: člověku ku pomoci.* Nové Město nad Metují: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2011. ISBN 878-80-904606-3-8.

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech].* Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 9788024747484.

PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.

SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2010. ISBN 978-80-86640-60-0.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

KAPP, Alexander. *Laton's Erziehungslehre: als Pädagogik für die Einzelnen und als Staatspädagogik, oder dessen praktische Philosophie, aus den Quellen dargestellt* [online]. Leipzig: Minden und Leipzig, Essmann, 1833 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/IBK4U4RDCK7RTSOKHLZ5VEYZ4AVPWSC7>

LINDEMAN, Eduard. *The meaning of adult education* [online]. United States: New Republic, 1926 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://openlibrary.org/books/OL14361073M/The_meaning_of_adult_education

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKO. Vyhláška č. 328/2001 ze dne 18. září 2001, vyhláška Ministerstva vnitra o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: . Praha, 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-328>

ČESKO. Zákon č. 238 ze dne 28. června 2000, o Hasičském záchranném sboru České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000, částka 73 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://docplayer.cz/1156544-238-2000-sb-zakon-ze-dne-28-cervna-2000-o-hasicckem-zachrannem-sboru-ceske-republiky-a-o-zmene-nekterych-zakonu-cast-prvni.html>

ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985, o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1985, částka 34 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

ČESKO. Zákon č. 203 ze dne 29. září 1994, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb. a zákona č. 40/1994 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1994, částka 63 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-203>

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR. *Hzscr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: [hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx](https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx)

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Znak HZS ČR a pravidla pro jeho užití. In: *Hzscr.cz* [online]. 10. 2. 2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/znak-hzs-cr-a-pravidla-pro-jeho-uziti.aspx>

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Normy znalostí* [online]. 13. 1. 2014 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/normy-znalosti.aspx>

KOMENSKÝ, Jan Amos. Citáty na téma vzdělávání: Sbíрка citátů na téma škola, vzdělávání, život, lidé. In: *Citaty.net* [online]. © 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://citaty.net/temata/vzdelavani/>

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 27. 1. 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků. In: *Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele hasičského záchranného sboru České republiky* [online]. 2014, č. 3 [cit. 2023-01-23]. Dostupné také z: https://www.hasici-vzdelavani.cz/sites/default/files/download/download/tfa_repre_2014_ca_3-2014-pokyn_3_z_27-1.pdf

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska: Logo SHČMS [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/images/Dokumenty/Vnitroorganizacni/logo/logo-barevne-s-textem.jpg>

STUDENTŮM PEDAGOGIKY. Andragogika. *Pedagogika.skolni.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/andragogika/>

ÚHŠ JÁNSKÉ KOUPELE. Kurzy – odborná příprava. *Uhs.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.uhs.cz/course>

WANET. Bílé Poličany. *Mistopisy.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2876/bile-policany/pamatky-turistika/>

SEZNAM ZKRATEK

HZS – hasičský záchranný sbor

IZS – integrovaný záchranný systém

JSDH – jednotka sboru dobrovolných hasičů

SDH – sbor dobrovolných hasičů

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Znak HZS	15
Obrázek 2: Znak sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	20
Obrázek 3: Zámek Bílé Poličany – ústřední hasičská škola	28

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled územních odborů krajů s nejvyšším podílem JSDH na výjezdech	24
Tabulka 2: Kategorie jednotek	31
Tabulka 3: Základní vzdělávací programy dobrovolných jednotek	39

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů dotazníkového šetření	44
Graf 2: Věkové složení respondentů dotazníkového šetření	45
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	45
Graf 4: Členství respondentů ve složce	46
Graf 5: Zařazení respondenta u sboru	47
Graf 6: Spokojenost se stávající strukturou vzdělávání příslušníků hasičských sborů	47
Graf 7: Chtěli byste změnit stávající stav vzdělávání?	48

Graf 8: Časová náročnost vzdělávacích programů pro příslušníky sborů	49
Graf 9: Časová náročnost absolvovaných vzdělávacích programů	50
Graf 10: Vyhovovala by příslušníkům možnost vzdělávání u svých sborů?	51
Graf 11: Jaká z částí vzdělávacího programu by vyhovovala příslušníkům absolvovat u svých sborů?	51
Graf 12: Jaký vzdělávací program by chtěli respondenti absolvovat u svých sborů?	52
Graf 13: Z jakého důvodu by chtěli respondenti absolvovat vzdělávací program u svých sborů?	53
Graf 14: Udělal by si respondent více kurzů, kdyby se vzdělávací program konal u jeho sboru?	54
Graf 15: Kde respondenti absolvovali vzdělávací programy?	55
Graf 16: Volno v zaměstnání na absolvování vzdělávacího programu	56
Graf 17: Kolikrát si musel brát příslušník volno v zaměstnání z důvodu absolvování vzdělávacího programu?	57
Graf 18: Vyhovovalo by vám absolvovat vzdělávání mimo vaši pracovní dobu?	57
Graf 19: Vyhovovalo by vám vzdělávání o víkendech?	58
Graf 20: Vyhovovala by respondentům kombinovaná forma vzdělávání rozdělená na e-learning a praxi přímo u sboru?	59
Graf 21: Ušetřila by vám forma vzdělávání rozdělená na e-learning a praxi u sboru časovou dotaci předepsanou na vybraný vzdělávací program?	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník

Dotazník

Dotazník slouží k analýze vzdělávání příslušníků jednotek sboru dobrovolných hasičů a zjištění, zda by šlo ušetřit časovou dotaci u již existujících vzdělávacích programů. Výsledek bude použit do bakalářské práce s názvem: **Vzdělávání příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů.**

Autor dotazníku: Josef Kočí, student oboru Andragogika na UJAK Praha

Dotazník je zcela anonymní a výsledky budou použity pouze do mé bakalářské práce.

1. Jste?

- a) Muž
- b) Žena

2. Jste ve věkové kategorii?

- a) 18–29 let
- b) 30–39 let
- c) 40–49 let
- d) 50–59 let
- e) 60 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Střední
- c) Úplné střední zakončené maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

4. Jste příslušníkem/příslušnicí složky?

- a) Hasičského záchranného sboru
- b) Jednotky sboru dobrovolných hasičů
- c) Sboru dobrovolných hasičů

- 5. Na jaké funkci jste ve sboru zařazen/a?**
- a) Hasič
 - b) Strojník
 - c) Technik služeb
 - d) Velitel družstva
 - e) Velitel jednotky
- 6. Vyhovuje vám stávající struktura vzdělávání příslušníků sborů?**
- a) Ano
 - b) Ne
- 7. Chtěl/a byste změnit stávající stav vzdělávání příslušníků sborů?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Spíše ano
 - d) Spíše ne
- 8. Jsou pro vás stávající vzdělávací programy časově náročné?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Spíše ano
 - d) Spíše ne
- 9. Který ze stávajících vzdělávacích programů, který jste absolvoval/a, byl pro vás nejvíce časově náročný?**
- a) Základní odborná příprava
 - b) Strojnický kurz
 - c) Velitelský kurz
 - d) Kurz nositele dýchací techniky
 - e) Kurz vyprošťování osob z havarovaných vozidel
- 10. Vyhovovalo by vám základní vzdělávací programy absolvovat více u svých sborů?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Spíše ano
 - d) Spíše ne

11. Jakou část vzdělávacího programu by vám vyhovovalo absolvovat u svého sboru?

- a) Teoretická
- b) Praktická
- c) Obě části

12. Jaký vzdělávací program byste chtěl/a absolvovat u svého sboru? (můžete zaškrtnout více možností)

- a) Základní odbornou přípravu
- b) Strojnický kurz
- c) Velitelský kurz
- d) Kurz nositele dýchací techniky
- e) Kurz vyprošťování osob z havarovaných vozidel
- f) Jiné (napište)

13. Z jakého důvodu? (můžete zaškrtnout více možností)

- a) Ušetření časové dotace a času potřebného pro přepravu do vzdělávacího zařízení
- b) Kvalitněji provedená výuka u sboru
- c) Použití pomůcek a techniky v rámci výuky, se kterými se bude později u sboru pracovat

14. Udělal/a byste si více kurzů, kdyby se vzdělávací program konal u vašeho sboru?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Spíše ano
- d) Spíše ne

15. Kde jste dosud absolvoval/a vzdělávací programy?

- a) Ústřední hasičská škola Jánské Koupele
- b) Ústřední hasičská škola Bílé Poličany
- c) Odborná učiliště požární ochrany
- d) Územní odbor hasičského záchranného sboru

16. Musel/a jste si vzít na absolvování vzdělávacího programu někdy dovolenou nebo náhradní pracovní volno ve svém zaměstnání?

- a) Ano
- b) Ne

17. Jak často?

- a) Nikdy
- b) Jednou
- c) Dvakrát
- d) Třikrát
- e) Vícekrát

18. Vyhovovalo by vám absolvovat vzdělávací program mimo vaši pracovní dobu?

- a) Ano
- b) Ne

19. Vyhovovalo by vám absolvovat vzdělávání o víkendech?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Spíše ano
- d) Spíše ne

20. Vyhovovala by vám kombinovaná forma vzdělávání rozdělená na teorii e-learningem a praxí u svého sboru?

- a) Ano
- b) Ne

21. Myslíte si, že by vám forma vzdělávání z předešlé otázky ušetřila časovou dotaci u vámi vybraného vzdělávacího programu?

- a) Zcela jistě
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kočí Josef, DiS.

Obor: Andragogika (Bc. A Voš)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Vzdělání příslušníků jednotek sborů dobrovolných hasičů a sborů dobrovolných hasičů

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 56

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 15

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 13

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek, Ph.D.